

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь «Магістр»

на тему: **«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ
ОПЕРАЦІЙ У ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«***** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Виконав: студентка 2 курсу, групи Оп - 61
Спеціальності: 071 «Облік і оподаткування»

Кидик В.А.

(Прізвище та ініціали)

Керівник: **к.е.н., доц. Малецька О.І.**

(Прізвище та ініціали)

Рецензент:.

(Прізвище та ініціали)

ДУБЛЯНИ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ, ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Освітній ступінь «Магістр»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри _____
(підпис)
«20» грудня 2023 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу студенту

Кидику Вадиму Андрійовичу
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ У ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «***** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

Керівник роботи МАЛЕЦЬКА ОЛЬГА ІВАНІВНА, к.е.н., доц
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Затверджена наказом ЛНУП від «16» жовтня 2024 року № 740/к-с

2. Термін здачі студентом закінченої кваліфікаційної роботи до «10» грудня 2024 року

3. Вихідні дані для кваліфікаційної роботи: нормативно-правові та літературні джерела за темою роботи, дані аналітичного та синтетичного обліку, річна фінансова та статистична звітність досліджуваного підприємства, Інтернет-джерела, методичні рекомендації

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)
ВСТУП

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1. Сутність експортно-імпорتنних операцій та їх класифікація

1.2. Особливості правового регулювання експортно-імпорتنних операцій в Україні

1.3. Методологія бухгалтерського обліку

2. АНАЛІЗ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «***** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Загальна характеристика ТОВ «***** **»: організаційна структура та основні напрями діяльності

2.2. Документальне оформлення імпорتنих операцій

2.3. Аналітичний та синтетичний облік експортно-імпорتنих операцій в підприємстві

2.4 Порядок оподаткування експортно- імпорتنих операцій

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ у ТОВ «***** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1. Шляхи удосконалення експортно-імпорتنих операцій із застосуванням МСФЗ

3.2. Цифрові рішення для організації обліку експортно-імпорتنих операцій ТОВ «***** **»

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, схеми, рисунки

6. Дата видачі завдання «20» грудня 2023 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів (роботи)
1.	Отримання завдання. Вивчення рекомендованої літератури по темі КР. Написання аналітичного огляду. Вивчення об'єкту. Аналіз існуючого стану (складання програми; написання пояснювальної записки для дипломної роботи).	20.12.23-24.04.24р.
2.	Розробка перспективного рішення та його обґрунтування (написання перспективної частини; виготовлення планової основи для основного варіанту роботи).	25.04.24-21.07.24р.
3.	Розробка та обґрунтування пропозицій щодо реалізації роботи. Написання економічної частини роботи; висновків і пропозицій; кінцеве редагування пояснювальної записки; оформлення кінцевого варіанту роботи та інших графічних матеріалів, які представляються до захисту в ЕК).	22.07.24р.-11.10.24р.
4.	Кінцеве оформлення дипломної роботи (здача пояснювальної записки керівнику КР; виправлення його зауважень; здача КР на рецензування; кінцеве оформлення ілюстративних матеріалів, таблиць).	12.10.24р.-9.12.24р.
5.	Підготовка до захисту в ЕК. Пробний захист на випускній кафедрі (написання доповіді й погодження її з керівником КР; виправлення зауважень у графічній частині).	10.12.2024р.

Студент _____
(підпис)

Кидик В.А.
(прізвище та ініціали)

Керівник проекту (роботи) _____
(підпис)

Малецька О.І.
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ.....	8
1.1. Сутність експортно-імпортних операцій та їх класифікація.....	8
1.2. Особливості правового регулювання експортно-імпортних операцій в Україні.....	14
1.3. Методологія бухгалтерського обліку.....	16
2. АНАЛІЗ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «***** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	21
2.1. Загальна характеристика ТОВ «***** **»: організаційна структура та основні напрями діяльності.....	21
2.2. Документальне оформлення імпортних операцій.....	37
2.3. Аналітичний та синтетичний облік експортно-імпортних операцій в підприємстві.....	46
2.4. Порядок оподаткування експортно- імпортних операцій.....	55
3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ у ТОВ «***** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	63
3.1. Шляхи удосконалення експортно-імпортних операцій із застосуванням МСФЗ.....	63
3.2. Цифрові рішення для організації обліку експортно-імпортних операцій ТОВ «***** **».....	76
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82

УДК: 657.1.

**«ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ
У ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «***** **»
ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»**

Кидик В.А. – Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування.
- Дубляни, Львівський НУП, 2024.

86с. текст. част. 9 рис., 13 табл., 43 джерел.

Текстова частина охоплює вступ, три розділи, висновки і пропозиції, список використаних джерел.

В першому розділі розкриваються суть експортно-імпортних операцій та їх класифікацію. Розкрито особливості правового регулювання експортно-імпортних операцій.

У другому проаналізовано стан господарської діяльності ТОВ «***** **» організаційну структуру та основні напрями діяльності. Також висвітлено особливості організації обліку і порядок оподаткування.

У третьому розділі розглянуто шляхи вдосконалення обліку експортно-імпортних операцій із застосуванням МСФЗ та цифрові рішення для організації обліку.

Пропозиції із вдосконалення можуть бути впроваджені в облікову практику підприємств.

Анотація

Кваліфікаційна робота на тему «Організація обліку експортно-імпортних операцій у товаристві з обмеженою відповідальністю «***** **» Львівського району Львівської області» присвячена дослідженню особливостей ведення бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

У роботі проаналізовано теоретичні основи організації обліку експортно-імпортних операцій, а також розглянуто нормативно-правову базу, що регулює порядок обліку таких операцій в Україні. Досліджено особливості документального оформлення та відображення у бухгалтерському обліку операцій із закупівлі та реалізації товарів за межі країни. Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення процесів автоматизації обліку експортно-імпортних операцій, що сприяє підвищенню ефективності облікової політики підприємства.

Результати дослідження можуть бути корисними для покращення організації обліку експортно-імпортних операцій у підприємствах, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Ключові слова: облік експортно-імпортних операцій, зовнішньоекономічна діяльність, ТОВ «***** **», експорт, імпорт, бухгалтерський облік, оподаткування, курсові різниці, автоматизація обліку.

Annotation

The qualification work on the topic «Organization of accounting for export-import operations in the limited liability company «***** **» of the Lviv district of the Lviv region» is devoted to the study of the features of accounting for the enterprise's foreign economic activity.

The work analyzes the theoretical foundations of the organization of accounting for export-import operations, and also considers the regulatory framework that regulates the procedure for accounting for such operations in Ukraine. The features of documenting and reflecting in accounting for operations on the purchase and sale of goods outside the country are studied. Recommendations are offered for improving the processes of automating the accounting of export-import operations, which contributes to increasing the efficiency of the enterprise's accounting policy.

The results of the study may be useful for improving the organization of accounting for export-import operations in enterprises engaged in foreign economic activity.

Keywords: accounting for export-import operations, foreign economic activity, LLC «***** **», export, import, accounting, taxation, exchange rate differences, accounting automation.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку економіки характеризується глобалізацією ринків, інтенсифікацією міжнародної торгівлі та посиленням конкуренції серед суб'єктів господарювання. У таких умовах експортно-імпорتنі операції займають важливе місце у зовнішньоекономічній діяльності підприємств, сприяючи зміцненню їхніх позицій на міжнародному ринку, розширенню ринків збуту та забезпеченню доступу до якісної сировини та технологій. Водночас правильна організація обліку експортно-імпорتنих операцій є важливою передумовою для ефективного управління ресурсами, дотримання законодавчих вимог і забезпечення прозорості фінансової звітності.

Особливості обліку зовнішньоекономічної діяльності полягають у необхідності відображення курсових різниць, митних платежів, специфіки договірних умов та дотримання податкових вимог. Водночас підприємства стикаються з низкою викликів, серед яких відсутність чітких методичних рекомендацій до застосування національних стандартів бухгалтерського обліку, розбіжності між бухгалтерським і податковим обліком, а також недостатній рівень автоматизації облікових і управлінських процесів.

ТОВ «***** **», як активний учасник зовнішньоекономічної діяльності, зіштовхується з потребою вдосконалення обліку експортно-імпорتنих операцій для забезпечення своєї конкурентоспроможності на міжнародному ринку. У цьому контексті важливим є впровадження сучасних цифрових рішень, що дозволяють оптимізувати управлінські процеси, автоматизувати облік і забезпечити ефективну взаємодію з міжнародними партнерами.

Актуальність теми дипломної роботи зумовлена необхідністю вдосконалення обліку експортно-імпорتنих операцій у контексті гармонізації з міжнародними стандартами фінансової звітності, оптимізації управлінських процесів та впровадження інноваційних технологій. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення обліку сприятиме підвищенню ефективності

зовнішньоекономічної діяльності підприємств, забезпечуючи їхню адаптацію до вимог сучасного глобального бізнес-середовища.

Метою дипломної роботи є аналіз організації обліку експортно-імпортних операцій на прикладі ТОВ «***** **», виявлення проблемних аспектів і розробка пропозицій щодо їх вирішення. Досягнення цієї мети вимагає розв'язання таких завдань:

- дослідження нормативно-правового регулювання обліку експортно-імпортних операцій;
- аналіз впливу курсових різниць на фінансові результати підприємства;
- оцінка можливостей автоматизації облікових процесів та інтеграції цифрових технологій;
- розробка рекомендацій щодо вдосконалення облікової політики в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єктом дослідження є облікова політика ТОВ «***** **» у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а предметом – методологія та організація обліку експортно-імпортних операцій.

Робота має практичне значення для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, оскільки запропоновані рекомендації можуть бути використані для підвищення ефективності облікових і управлінських процесів.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

1.1. Сутність експортно-імпортних операцій та їх класифікація

Експортно-імпортні операції є однією з основних складових зовнішньоекономічної діяльності підприємств, що включають процеси купівлі-продажу товарів, послуг чи інших ресурсів між країнами. Такі операції спрямовані на забезпечення міжнародної торгівлі та економічного співробітництва.

Експортно-імпортна діяльність вимагає глибокого знання законодавчих норм, тарифів, митних процедур, а також врахування культурних особливостей різних країн. Важливим є вміння освоювати нові ринки, налагоджувати партнерські відносини та ефективно управляти логістичними процесами.

Операції експорту та імпорту охоплюють різноманітну комерційну діяльність, пов'язану з переміщенням товарів у міжнародному просторі. Ці операції включають не лише торгівлю матеріальними товарами, але й надання послуг на світовому ринку. Завдяки таким операціям забезпечується обмін ресурсами та розширюється доступ підприємств до міжнародних ринків [1].

Експорт, як один із митних режимів, передбачає вивезення товарів за межі митної території України для їхнього вільного обігу. При цьому товари не підлягають обов'язковому поверненню назад до країни та можуть використовуватися без обмежень за її межами. Експорт сприяє активізації міжнародної торгівлі, розширює ринки збуту української продукції та послуг. У більшості випадків експорт є важливим чинником фінансового успіху компаній [3].

Імпорт, у свою чергу, є процесом ввезення товарів або послуг з-за кордону з метою задоволення внутрішніх потреб країни чи підприємства. Він дозволяє доступ до ресурсів, які неможливо отримати на внутрішньому ринку, сприяє модернізації виробництва, підвищенню конкурентоспроможності продукції, а також задовольняє попит на специфічні товари та послуги.

Імпортні операції часто вимагають дотримання митних процедур, сплати ввізного мита, акцизів і податку на додану вартість.

Водночас експортно-імпортна діяльність має стратегічне значення як для окремих підприємств, так і для економіки країни загалом. Вона сприяє залученню іноземної валюти, розвитку технологій, створенню нових робочих місць і зміцненню економічних зв'язків з іншими країнами. Крім того, такі операції дозволяють диверсифікувати джерела постачання, зменшуючи ризики, пов'язані із залежністю від одного постачальника або ринку.

З огляду на складність і багатогранність експортно-імпортних операцій, їхня ефективна організація вимагає використання сучасних інформаційних систем, високої кваліфікації персоналу та чіткої координації всіх процесів, пов'язаних з логістикою, митним оформленням і фінансовими розрахунками. Ефективний менеджмент у цій сфері дозволяє мінімізувати витрати, скоротити строки виконання операцій і підвищити конкурентоспроможність підприємства на міжнародному ринку.

Таким чином, експортно-імпортні операції відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку економіки, створюючи умови для глобальної інтеграції, ефективного використання ресурсів і розвитку зовнішньоекономічної діяльності.

Під експортом розуміють та враховують у статистиці такі випадки:

1. Вивезення товарів, вироблених, вирощених або добутих у країні, а також тих, що були ввезені з-за кордону та зазнали переробки на території країни.
2. Вивезення товарів, ввезених раніше і перероблених під митним контролем.
3. Вивезення за кордон раніше ввезених товарів, які не підлягали переробці.

Останній тип експорту називається реекспортом. Об'єктами реекспорту часто стають товари, які реалізуються на міжнародних аукціонах або товарних

біржах. До реекспортних операцій також належать угоди, що здійснюються без фактичного ввезення товарів до країни. Хоча ці операції формально не є експортом чи імпортом, вони враховуються у митній статистиці. Їх здійснюють торгові компанії з метою отримання прибутку, використовуючи різницю цін на одному й тому ж товарі на різних ринках.

До реекспортних операцій відносять і ті, що передбачають вивезення товарів із територій вільних економічних зон або приписних складів. Ці операції також враховуються у митній статистиці як експортні.

Реекспорт є важливим інструментом міжнародної торгівлі, оскільки дозволяє оптимізувати потоки товарів і підвищувати ефективність торгових операцій на глобальному ринку.

Реекспорт має особливе значення для країн, які виступають у ролі торгових посередників. Зазвичай це держави з вигідним географічним розташуванням, добре розвиненою інфраструктурою та сприятливим правовим середовищем для ведення зовнішньоекономічної діяльності. Такі країни, наприклад, перетворюються на логістичні хаби, забезпечуючи ефективний рух товарів між різними регіонами світу.

Особливості реекспорту включають:

1. Мінімальні вимоги до обробки товарів – товари зазвичай залишаються у тому ж вигляді, в якому були імпортовані, або піддаються лише незначним змінам, наприклад, перепакуванню чи маркуванню.
2. Економічна вигода – реекспорт дозволяє отримувати прибуток завдяки різниці у цінах на ринках різних країн або регіонів.
3. Юридичне регулювання – операції з реекспорту регламентуються міжнародним законодавством і національними митними нормами, зокрема, правилами вільних економічних зон.

Важливо зазначити, що реекспорт у деяких випадках може бути пов'язаний із політичними чи економічними обмеженнями. Наприклад, певні товари можуть підпадати під санкції або ембарго, що забороняють їхній прямий

продаж у країну-отримувача. У таких ситуаціях реекспорт іноді використовується для обходу обмежень, що вимагає суворого контролю з боку міжнародних і національних органів.

Крім того, реекспорт є значущим показником у митній статистиці, адже дозволяє оцінювати обсяги транзитної торгівлі та роль країни у глобальному товарообігу. Відповідна інформація використовується для аналізу торговельних потоків, планування логістичних мереж і розробки стратегій економічного розвитку.

Таким чином, експорт, включаючи реекспорт, є багатогранною діяльністю, що потребує ретельної організації, дотримання законодавчих вимог та використання інструментів оптимізації логістики. Це дозволяє країнам і компаніям ефективно інтегруватися у світовий ринок та отримувати максимальні економічні вигоди.

Під імпортом розуміють і враховують у статистичних звітах:

1. Ввезення товарів іноземного походження на територію країни, як безпосередньо від країни-виробника, так і через країни-посередники.
2. Постачання продукції, що використовується для особистих потреб, а також для застосування у промисловості, будівництві, сільському господарстві й інших сферах економіки.
3. Ввезення товарів для подальшої переробки, яка може здійснюватися як у межах країни, так і для наступного експорту.
4. Імпорт продукції з вільних економічних зон або приписних складів.
5. Ввезення з-за кордону товарів вітчизняного виробництва, які раніше були експортовані й не зазнали змін чи переробки.

Цей процес називається реімпортом. До нього належать товари, які не були реалізовані на аукціонах, повернуті з консигнаційних складів, визнані дефектними покупцями або повернені за іншими причинами. Реімпорт є важливим елементом управління товарними запасами та оптимізації бізнес-процесів.

6. Ввезення продукції для переробки під митним контролем.

До цієї категорії належить імпорт товарів із метою їх подальшої переробки з наступним експортом готової продукції. У таких випадках товар використовується в зміненому або обробленому вигляді. Наприклад, це може бути ввезення оливкової олії для виробництва консервів, призначених для експорту. Зазвичай імпортери звільняються від сплати митних зборів за таких обставин, оскільки товар перебуває під митним контролем для переробки [1].

Ця категорія охоплює ввезення обладнання, машин та технологічних ліній, які використовуються для модернізації або запуску виробничих процесів на території країни. Важливість такого імпорту пов'язана із сприянням економічному розвитку, підвищенням продуктивності праці та впровадженням інноваційних рішень у різних галузях.

Окрім товарів, імпорт охоплює також послуги, які надаються іноземними компаніями. Це може включати консалтингові, транспортні, фінансові, інформаційно-технологічні та інші послуги, що закуповуються на міжнародному ринку для забезпечення внутрішніх потреб країни.

До таких режимів належать тимчасове ввезення товарів, які використовуються лише протягом визначеного періоду, наприклад, для виставкових заходів або тестування, після чого повертаються за кордон. Цей вид імпорту дозволяє країні брати участь у міжнародних заходах без значних витрат і митних зборів.

Це ввезення активів (матеріальних або нематеріальних), які використовуються для створення нових виробничих потужностей або розширення існуючих. Наприклад, закупівля патентів, ліцензій або готових інвестиційних проєктів.

Імпорт є важливим інструментом забезпечення країни ресурсами, які або недостатньо виробляються на внутрішньому ринку, або не можуть бути вироблені з необхідною якістю. Він сприяє диверсифікації економіки, створює конкуренцію між виробниками та підвищує доступність інновацій для

підприємств. Водночас надмірний імпорт може впливати на торговельний баланс країни, тому важливо підтримувати раціональне співвідношення між імпортом і експортом.

Експортно-імпортні операції можна поділити на кілька основних категорій:

Перша категорія – це видимий експорт та імпорт.

Друга категорія – це невідомий експорт та імпорт.

Третя категорія – це транснаціональні операції.

Четверта категорія – це облік вартості експортно-імпортних операцій.

Ось схема, яка систематизує експортно-імпортні операції, зовнішньоекономічну діяльність підприємства (ЗЕД) та її стратегічне планування. Типи експортно-імпортних операцій зображено на рисунку 1.1.

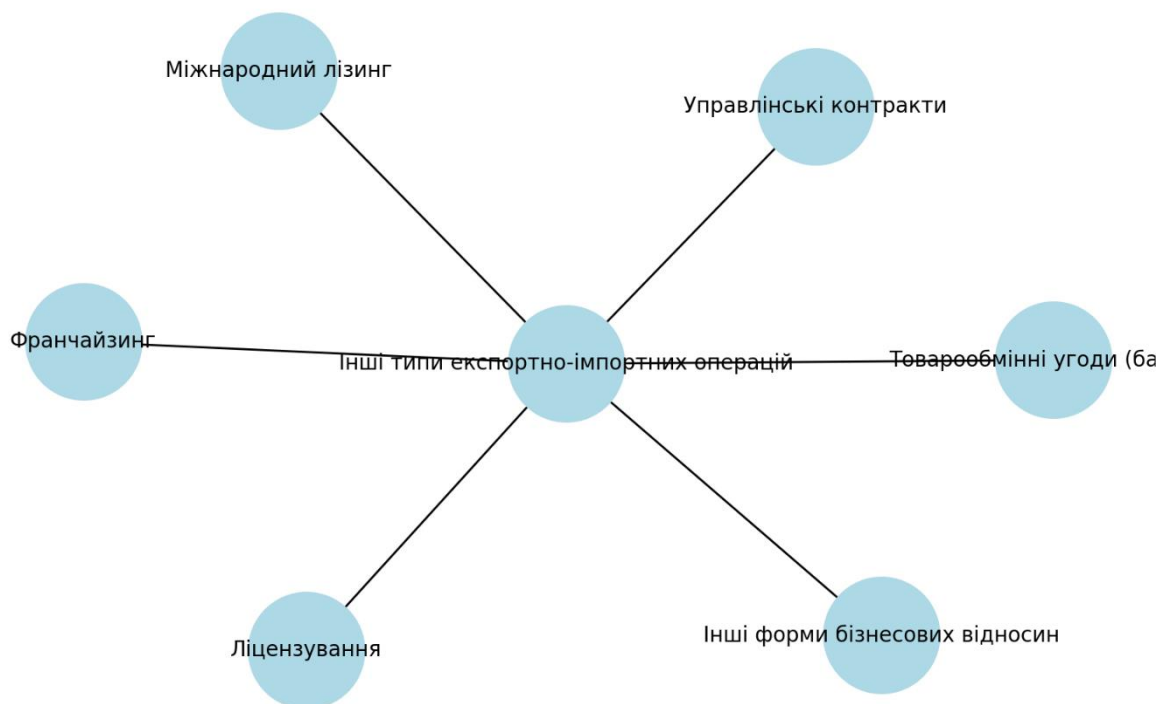

Рис.1.1. Типи експортно-імпортних операцій

Зовнішньоекономічна діяльність підприємства є складовою його загальної діяльності, яка включає низку виробничо-господарських, організаційно-економічних та оперативно-комерційних функцій. Ця діяльність

забезпечується участю ТОВ «***** **» на міжнародному ринку та зовнішньоекономічними відносинами держави щодо його зовнішньоекономічної діяльності. Напрямок, форма і методи цієї діяльності формуються відповідно до цілей і завдань підприємства з метою забезпечення його функціонування і розвитку. Вихід на зовнішні ринки та започаткування або розвиток усіх інших видів зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) передбачає не лише активну діяльність на міжнародних ринках, а й стратегічне планування. Розробка правильної стратегії є запорукою успішної зовнішньоекономічної діяльності. У теорії та практиці міжнародного маркетингу і стратегічного управління ЗЕД існують аспекти розвитку, які забезпечують найкращий спосіб досягнення успіху на зовнішніх ринках. Ці аспекти є невід'ємною частиною механізму розвитку зовнішньоекономічної діяльності компанії, доповнюючи та підтримуючи її стратегічні цілі та завдання [6].

1.2 Особливості правового регулювання експортно-імпортних операцій в Україні

Експортно-імпортні операції в Україні регулюються системою правових норм, які охоплюють законодавчі, нормативні та регуляторні акти, що забезпечують правове підґрунтя для здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Основними документами, які визначають правові засади регулювання експортно-імпортної діяльності, є:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає загальні принципи здійснення зовнішньоекономічної діяльності, права та обов'язки суб'єктів господарювання, регулювання експорту та імпорту, а також механізми вирішення спірних питань у сфері ЗЕД.

2. Митний кодекс України регулює порядок переміщення товарів через митний кордон України, визначає митні процедури, порядок

декларування товарів, встановлення ставок мита та інших податків, які застосовуються до експортно-імпортних операцій.

3. Податковий кодекс України регламентує особливості оподаткування експортно-імпортних операцій, зокрема порядок сплати податку на додану вартість (ПДВ), акцизів та інших платежів, що виникають при здійсненні таких операцій.

4. Постанови Кабінету Міністрів України, «Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на ... рік» які встановлюють порядок ліцензування, квотування, сертифікації та інших дозвільних процедур для експортно-імпортних операцій.

5. Рішення Національного банку України, що регулюють валютні операції, зокрема порядок розрахунків в іноземній валюті, строки повернення валютної виручки та обов'язковий продаж валюти. Закон України «Про валюту і валютні операції» цей закон встановлює правові основи функціонування системи валютних операцій в Україні, регламентує питання валютного регулювання та нагляду, визначає права та обов'язки суб'єктів валютних операцій і уповноважених фінансових установ. Також у ньому передбачено заходи відповідальності за недотримання норм валютного законодавства.

Особливості регулювання експортних операцій:

- Експорт товарів зазвичай звільнений від сплати податку на додану вартість, за умови дотримання умов митного оформлення.
- Необхідність дотримання правил сертифікації товарів відповідно до міжнародних стандартів, що є вимогою для багатьох зовнішніх ринків.
- Ліцензування окремих видів продукції, зокрема товарів подвійного призначення, культурних цінностей або стратегічно важливих ресурсів.

Особливості регулювання імпортних операцій:

- Імпортовані товари підлягають обов'язковому митному оформленню, що передбачає сплату мита, ПДВ, акцизу (за необхідності) та інших платежів.

- Дотримання вимог щодо сертифікації якості та безпеки продукції відповідно до національних стандартів.
- Регулювання антидемпінгових, компенсаційних і спеціальних заходів, спрямованих на захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції.

Таким чином, правове регулювання експортно-імпортних операцій в Україні базується на поєднанні міжнародних норм і національного законодавства, що забезпечує ефективну організацію зовнішньоекономічної діяльності, захист національних інтересів і підтримку підприємств на міжнародних ринках.

1.3. Методологія бухгалтерського обліку

Методологія бухгалтерського обліку повинна бути структурованою таким чином, щоб чітко розрізняти методи, інструменти, прийоми, підходи, процеси та принципи, враховуючи еволюційну динаміку системи. Повний набір інструментів, що входять до методології, формує основу для збору, обробки, узагальнення та трансформації облікових даних об'єкта обліку в інформацію, корисну для різних категорій користувачів.

Техніка бухгалтерського обліку складається із сукупності елементів, які взаємодіють у складній, динамічній та багаторівневій системі (рис. 1.5). Діалектичний метод дозволяє аналізувати економічні операції у взаємозв'язку, зокрема у контексті причинно-наслідкових зв'язків. Крім того, моделювання відіграє важливу роль у забезпеченні системних змін, що є основою для отримання облікової інформації, релевантної для користувачів.

Таким чином, діалектичний метод і моделювання є базовими загальнонауковими методами, які забезпечують аналітичну та адаптивну здатність системи бухгалтерського обліку, сприяючи її ефективності та актуальності.

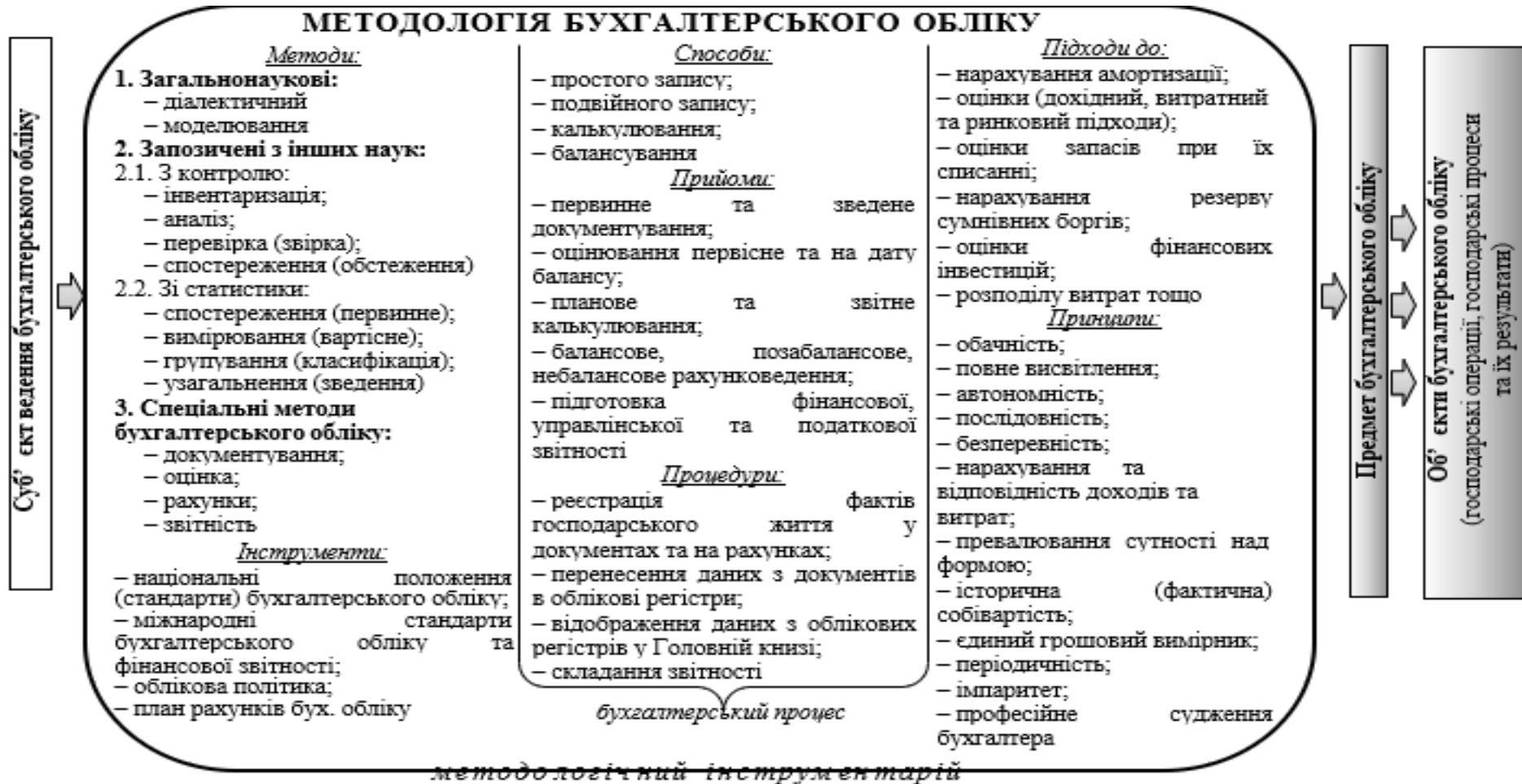

Рис. 1.2. Структурна будова методології бухгалтерського обліку

Як і інші економічні дисципліни, бухгалтерський облік базується на діалектичному методі пізнання, що є його фундаментальною науково-методологічною основою. Діалектичний підхід в обліку відображає загальну концепцію осмислення фактів господарського життя, яка включає подання та узагальнення даних про майно, зобов'язання і господарські процеси у їх взаємозв'язку, єдності та залежності. Це визначає наукову сутність діалектичного методу в бухгалтерському обліку.

Діалектичний підхід визнається як широкий науковий підхід, що створює когнітивну основу бухгалтерського обліку. Зокрема, бухгалтерський облік відіграє ключову роль у розробці та адаптації інформаційної моделі підприємства, сприяючи її розвитку відповідно до змінних умов господарської діяльності.

Незважаючи на те, що моделювання ще не отримало достатнього визнання як загальнонауковий метод у сфері обліку, його значення для облікового середовища не викликає сумнівів серед науковців. Моделювання є інструментом, який дозволяє вдосконалювати облікову систему підприємства, адаптуючи її до сучасних вимог інформаційного середовища.

Використання моделювання як методу бухгалтерського обліку забезпечує створення ефективної інформаційної моделі підприємства. Ця модель стає основою для розробки системи обробки даних, які відображають господарську діяльність підприємства, а також для формування різних форматів звітності. Використання професійного судження бухгалтера в цьому процесі сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, спрямованих на досягнення найкращих результатів у діяльності підприємства.

Значну роль у методології бухгалтерського обліку відіграють статистичні методи, які сформувалися в тісному зв'язку з державною статистикою. Взаємозалежність цих систем протягом багатьох років сприяла інтеграції статистичних інструментів у бухгалтерський облік. Також вагоме значення мають методи контролю, зокрема ті, що запозичені з інших наук. Ці

методи включають механізми управління збереженням майна, що є одним із ключових завдань системи обліку.

Серед методів первинного контролю, які активно застосовуються у професійно-методичному інструментарії бухгалтера, виділяються:

- Аналіз – для оцінки стану та тенденцій діяльності підприємства.
- Перевірка (звірка) – для підтвердження відповідності даних.
- Інвентаризація – для встановлення фактичної наявності активів.
- Спостереження (експертиза) – для визначення відповідності облікових операцій нормативним вимогам.

Ці методи забезпечують точність, надійність і прозорість даних, що є основою для ефективного управління підприємством.

Аналіз у бухгалтерському обліку є важливим інструментом для оцінки загального фінансового стану компанії. Він дозволяє визначати ключові показники, такі як розрахунок витрат, платоспроможність, ліквідність та інші аспекти, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Процес аналізу облікових даних також передбачає їх перевірку та оцінку достатності для підтримки обґрунтованого фінансового вибору.

Верифікація (звірка) стала невід'ємним етапом облікового процесу. Вона дозволяє виявляти невідповідності даних у різних консолідованих документах і забезпечує їх узгодженість. Це особливо важливо при підготовці фінансової звітності та прийнятті управлінських рішень.

При прийманні матеріальних цінностей, таких як основні засоби, сировина, матеріали чи готова продукція, бухгалтери здійснюють спостереження (огляд) для документального підтвердження. Цей процес може передбачати складання актів у разі розбіжностей між фактичною кількістю чи якістю цінностей і даними транспортних чи супровідних документів.

У таких випадках оформлюються акти приймання-передачі основних засобів, акти приймання продукції за кількістю чи якістю, а також інші подібні документи. Вони забезпечують належний рівень контролю та обліку матеріальних цінностей відповідно до чинних норм документального оформлення господарських операцій.

У логічно визначеній послідовності способи, прийоми та процедури бухгалтерського обліку формують цілісний бухгалтерський процес (рис. 1.6). Така структура облікового процесу демонструє загальну логіку виконання облікових процедур, що здійснюються з використанням відповідних прийомів і методів.

Облікові інструменти слугують основою для реалізації бухгалтерських процедур. Їхній розвиток і застосування визначаються законодавчими актами, які регламентують методологічний підхід до обліку, а також окремі процедури на рівні компонентів фінансової звітності.

Законодавство є ключовим фактором, що впливає на систему бухгалтерського обліку. Воно встановлює стандарти обліку, правила його ведення та визначає тип і зміст фінансової звітності. Зокрема, Закон України «Про бухгалтерський облік» відіграє важливу роль у регулюванні облікового процесу, визначаючи основи його організації та стандартизації відповідно до сучасних вимог.

Ці нормативні акти забезпечують послідовність і узгодженість бухгалтерських процедур, створюючи підґрунтя для формування достовірної та повної облікової інформації.

2. АНАЛІЗ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «*** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

2.1. Загальна характеристика ТОВ «*** **»: організаційна структура та основні напрями діяльності.**

***** – провідний світовий виробник металевої упаковки, що спеціалізується на металевих кришках для скляних банок і пластикових контейнерів. Компанія займає третє місце у світі за обсягами виробництва закупорювальних засобів для харчових продуктів, дитячого харчування та напоїв.

Grupо ***** також є світовим лідером у розробці інтегрованих пакувальних рішень, таких як алюмінієві моноблочні аерозольні балони та алюмінієві пляшки, які використовуються відомими брендами у сферах харчової промисловості, напоїв, алкоголю, косметики, нутрицевтичних і фармацевтичних препаратів, промислових і побутових товарів.

Зобов'язання компанії виходять за межі забезпечення продукції найвищої якості. ***** активно допомагає клієнтам підвищувати ідентичність їхніх брендів, забезпечуючи безпеку продукції. Виступаючи партнерами та консультантами, компанія вдосконалює існуючі продукти та розробляє нові інженерні рішення та дизайни, які відповідають вимогам клієнтів.

Із річним обсягом виробництва понад 4 мільярди металевих капсул і оборотом у 160 мільйонів євро у 2019 році, понад 70% якого формувалося за рахунок експорту, ***** SpA є провідною італійською групою та третьою у світі за масштабами виробництва металевої упаковки. Її продукція активно використовується у харчовій промисловості, виробництві напоїв, косметичі, фармацевтиці та багатьох інших сферах.

***** — це міжнародна компанія, заснована у 1993 році в місті Каваде-Тіррені, провінція Салерно, Італія. Вона починала свою діяльність у

промисловому регіоні південної Італії та з часом стала важливим гравцем на глобальному ринку.

Сьогодні компанія представлена на понад 100 міжнародних ринках завдяки розгалуженій мережі продажів та виробничим потужностям. У її складі:

- 8 заводів;
- 3 центри досліджень і розробок (R&D);
- штат близько 900 співробітників.

Це дозволяє ***** залишатися одним із провідних виробників у своїй галузі, продовжуючи розвиватися завдяки інноваціям та глобальній експансії.

***** спеціалізується на виробництві металевої упаковки, зокрема алюмінієвих і сталевих кришок, що використовуються в харчовій, косметичній, фармацевтичній та інших галузях промисловості. Їхня продукція відома своєю якістю, надійністю та екологічністю. Компанія активно впроваджує передові технології для створення інноваційних рішень, які відповідають сучасним вимогам до сталого розвитку.

Ключові особливості *****:

- Глобальне охоплення: Заводи та центри ***** розташовані в різних країнах світу, що забезпечує ефективну логістику та швидкий доступ до ринків.
- Інновації: Компанія інвестує значні ресурси в дослідження і розробки для вдосконалення своєї продукції, включаючи нові матеріали та методи виробництва.
- Сталий розвиток: ***** приділяє велику увагу зменшенню вуглецевого сліду своєї діяльності, використанню перероблених матеріалів та впровадженню екологічно чистих технологій.

Компанія працює над тим, щоб поєднувати сучасний дизайн, високу функціональність і відповідальне ставлення до навколишнього середовища. Це

робить її одним із лідерів у своїй галузі, здатним адаптуватися до змінюваних потреб споживачів та викликів світового ринку.

Експортна діяльність ***** є ключовою частиною її бізнес-стратегії. Завдяки глобальній присутності на понад 100 ринках, компанія є одним із провідних світових виробників металевої упаковки. Її продукція відповідає міжнародним стандартам якості та екологічності, що робить її конкурентоспроможною на глобальному рівні.

Таблиця 2.1.

Основні аспекти експортної діяльності *****

<p>1. Широка географія постачань:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ ***** має розгалужену мережу дистриб'юторів і партнерів у Європі, Північній і Південній Америці, Азії, Африці та Океанії. ○ Виробничі потужності компанії стратегічно розташовані для ефективного обслуговування різних регіонів.
<p>2. Адаптація продукції під вимоги ринку:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Продукція, що експортується, адаптована до специфічних стандартів і потреб кожного ринку, включаючи сертифікацію для харчової, косметичної та фармацевтичної галузей. ○ Пропонуються як стандартні рішення, так і продукція на замовлення.
<p>3. Логістика та сервіс:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Компанія забезпечує високий рівень обслуговування клієнтів, включаючи швидке реагування на запити, своєчасну доставку та технічну підтримку. ○ Використовуються сучасні логістичні рішення для зниження витрат і забезпечення оперативності.
<p>4. Сталий розвиток у контексті експорту:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Продукція ***** виготовляється з екологічно чистих матеріалів, що відповідають запитам на сталий розвиток у всьому світі. ○ Компанія активно працює над скороченням екологічного впливу на всіх етапах виробничо-експортного ланцюга.
<p>5. Основні товари для експорту:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Металеві кришки для банок (Twist-Off, Continuous Thread Caps). ○ Спеціалізовані алюмінієві упаковки для косметики та парфумерії. ○ Упаковка для фармацевтичних продуктів, яка відповідає суворим регуляторним вимогам.

Експортна діяльність ***** демонструє її здатність інтегрувати передові технології, екологічну відповідальність і високоякісний сервіс, що робить компанію надійним партнером на світовому ринку 2.1.

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОФІСИ ПРОДАЖІВ	ОФІСИ ПРОДАЖУ В АМЕРИЦІ	ОФІСИ ПРОДАЖІВ АФРИКА, АЗИЯ, ТИХИЙ ОКЕАН
ЧЕСЬКА РЕСПУБЛІКА НОРДИЧНІ КРАЇНИ ГРЕЦІЯ БАЛКАНИ НІДЕРЛАНДИ, БЕЛЬГІЯ ТА ЛЮКСЕМБУРГ СЛОВАЧЧИНА ПОЛЬЩА ФРАНЦІЯ ІТАЛІЯ МІЖНАРОДНИЙ ПЛЯШКИ ТА АЕРОЗОЛІ МОЛДОВА РЕСПУБЛІКА БІЛОРУСЬ УКРАЇНА УГОРЩИНА РУМУНІЯ ВЕЛИКОБРИТАНІЯ ТА ІРЛАНДІЯ НІМЕЧЧИНА, АВСТРІЯ, ШВЕЙЦАРІЯ ІСПАНІЯ ТА ПОРТУГАЛІЯ	МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖЕР З ПРОДАЖІВ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ КЛІЄНТІВ США – ПІВДЕННИЙ ЗАХІД США – СЕРЕДНЯ АТЛАНТИКА США – СЕРЕДНИЙ ЗАХІД США – СХІД США – ЗАХІД МЕКСИКА ТА ЛАТИНСКАЯ АМЕРИКА ПЛЯШКИ ТА АЕРОЗОЛІ	ЄГИПЕТ САУДІВСЬКА АРАВІЯ МАРОККО, ТУНІС, АЛЖИР ІНДІЯ ІЗРАЇЛЬ ТУРЕЧЧИНА МІЖНАРОДНИЙ ПЛЯШКИ ТА АЕРОЗОЛІ

Рис 2.1. Офіси продажів *****

Імпортна діяльність ***** має стратегічне значення для забезпечення виробничих процесів компанії високоякісними матеріалами та компонентами. Завдяки широкій мережі постачальників з різних країн, компанія гарантує використання найкращих сировинних ресурсів для створення своєї продукції.

Імпортна діяльність ***** спрямована на забезпечення максимальної ефективності виробництва, інтегруючи інноваційні рішення та якісну сировину з усього світу. Такий підхід дозволяє компанії утримувати лідерські позиції на ринку металевої упаковки.

Діяльність компанії доцільно аналізувати за допомогою економічних показників, які дозволяють оцінити різні аспекти її роботи. Зокрема:

- Економічний потенціал характеризує здатність компанії ефективно використовувати наявні ресурси.
- Ефективність вимірює, наскільки раціонально підприємство використовує свої активи, трудові ресурси та капітал.
- Конкурентоспроможність відображає здатність компанії підтримувати та розширювати свою ринкову позицію.
- Фінансова стійкість характеризує здатність компанії виконувати свої фінансові зобов'язання та залишатися стабільною у довгостроковій перспективі.

Таблиця 2.2

Основні аспекти імпортової діяльності *****

1. Сировина для виробництва	<ul style="list-style-type: none"> ○ Основним імпортованим товаром є метали (алюміній, сталь), які відповідають міжнародним стандартам якості. ○ Імпортуються спеціалізовані покриття та лаки для захисту і декорування металевої упаковки.
2. Передові технології та обладнання	<ul style="list-style-type: none"> ○ ***** закуповує сучасне обладнання для виробничих ліній, що дозволяє підтримувати високу продуктивність і якість. ○ Імпортуються інноваційні технології для автоматизації виробництва та вдосконалення процесів.
3. Постачальники з усього світу	<ul style="list-style-type: none"> ○ Компанія співпрацює з надійними постачальниками з Європи, Північної Америки та Азії, що забезпечує різноманітність і стабільність ланцюга поставок. ○ Віддається перевага партнерам, які також дотримуються принципів сталого розвитку.
4. Контроль якості	<ul style="list-style-type: none"> ○ Усі імпортовані матеріали проходять сувору перевірку якості перед використанням у виробництві. ○ Контроль здійснюється на всіх етапах постачання, щоб відповідати сертифікаційним стандартам для харчової, фармацевтичної та косметичної галузей.
5. Екологічна відповідальність	<ul style="list-style-type: none"> ○ Компанія віддає перевагу матеріалам та технологіям, які сприяють скороченню вуглецевого сліду. ○ Використовуються сировинні ресурси, що піддаються вторинній переробці, відповідно до принципів циркулярної економіки.

У таблиці 2.1 наведено основні економічні показники досліджуваного господарства «***** **», які дозволяють здійснити комплексну оцінку його стану.

Таблиця 2.1.
Основні економічні показники підприємства за 2021–2023 роки

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 р. відхилення (абс.)	2022 р. відхилення (%)	2023 р. відхилення (абс.)	2023 р. відхилення (%)
Середня чисельність працівників, чол.	150.0	140.0	120.0	-10.0	-5.96%	-20.0	-14.08%
Фонд оплати праці, тис. грн.	37880.0	41210.0	35990.0	3330.0	8.78%	-5220.0	-12.67%
Середня заробітна плата одного працівника, грн.	20910.0	24180.0	24580.0	3280.0	15.67%	400.0	1.65%
Операційні витрати, тис. грн.	61610.0	75180.0	45370.0	13570.0	22.03%	-29810.0	-39.65%
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	90340.0	29720.0	27590.0	-60620.0	-67.10%	-2130.0	-7.17%
Обертання дебіторської заборгованості, рази	0.0	10.0	10.0	10.0	1980.65%	0.0	43.41%
Середній строк обороту дебіторської заборгованості, днів	70.0	60.0	40.0	-10.0	-17.39%	-20.0	-31.58%
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	100000.0	45150.0	51800.0	-54840.0	-54.85%	6640.0	14.71%
Обертання кредиторської заборгованості, рази	10.0	10.0	10.0	0.0	10.67%	-0.0	-7.86%
Середній строк обороту кредиторської заборгованості, днів	70.0	60.0	70.0	-10.0	-9.72%	10.0	9.23%
Вартість основних засобів, тис. грн.	95260.0	9510.0	89000.0	-85760.0	-90.02%	79490.0	835.97%
Виробнича собівартість продукції, тис. грн.	368180.0	301430.0	233440.0	-66740.0	-18.13%	-68000.0	-22.56%
Дохід від реалізації продукції, тис. грн.	447910.0	446870.0	302970.0	-1050.0	-0.23%	-143900.0	-32.20%
Прибуток (збиток), тис. грн.	30380.0	61600.0	22980.0	31220.0	102.79%	-38620.0	-62.69%

Ці показники, такі як середня чисельність працівників, фонд оплати праці, операційні витрати, дохід від реалізації продукції, прибуток, оборотність заборгованостей та інші, дають змогу виявити тенденції розвитку компанії, слабкі місця, а також напрями для покращення.

Для глибшого аналізу слід використовувати методи порівняння (з попередніми періодами або галузевими стандартами), а також співставлення результатів різних показників між собою. Це дозволить отримати повніше уявлення про діяльність підприємства та зробити виважені управлінські висновки.

У 2021 році чисельність працівників становила 151 особу, у 2022 році зменшилася до 142 осіб (-9 осіб, -6%), а в 2023 році скоротилася ще на 20 осіб (-14%), досягнувши 122 осіб. Це свідчить про поступову оптимізацію трудових ресурсів, можливо, у відповідь на зміни в масштабах діяльності підприємства.

У 2022 році фонд оплати праці зріс на 3 330 тис. грн (+9%), що може бути пов'язано зі збільшенням середньої зарплати. У 2023 році спостерігалось скорочення фонду оплати праці на 5 220 тис. грн (-13%), що узгоджується зі скороченням чисельності працівників.

Середня зарплата на одного працівника збільшилася з 20 910 грн у 2021 році до 24 180 грн у 2022 році (+16%), а у 2023 році зросла незначно до 24 580 грн (+2%). Це може свідчити про стабільну політику підвищення зарплат для утримання кваліфікованих кадрів.

У 2022 році операційні витрати зросли на 13 570 тис. грн (+22%), можливо, через інфляцію чи зростання витрат на виробництво. У 2023 році витрати знизилися на 29 810 тис. грн (-40%), що свідчить про значну оптимізацію витрат.

Зниження дебіторської заборгованості було суттєвим у 2022 році (-60 620 тис. грн, -67%) і продовжилося у 2023 році (-2 130 тис. грн, -7%). Це є позитивним сигналом, який свідчить про покращення платіжної дисципліни клієнтів.

Оборотність заборгованості значно зросла з 0,31 у 2021 році до 6,45 у 2022 році і до 9,25 у 2023 році. Це вказує на ефективніше управління дебіторами та швидше повернення коштів.

У 2022 році кредиторська заборгованість знизилася на 54 840 тис. грн (-55%), але у 2023 році зросла на 6 640 тис. грн (+15%), що може свідчити про часткову затримку розрахунків із постачальниками.

Оборотність кредиторської заборгованості залишалася стабільною, трохи підвищившись у 2022 році (+9%), але знову знизившись у 2023 році (-8%).

У 2022 році відбулося суттєве зниження вартості основних засобів (-85 750 тис. грн, -90%), що може бути пов'язано із переоцінкою або вибуттям активів. У 2023 році основні засоби відновилися, зростаючи на 79 490 тис. грн (+835%), що вказує на оновлення або придбання нового обладнання.

Собівартість знизилася у 2022 році на 66 740 тис. грн (-18%), а у 2023 році скоротилася ще на 68 000 тис. грн (-23%). Це може бути наслідком скорочення обсягів виробництва.

У 2022 році дохід залишався майже незмінним (-0,2%), але у 2023 році значно скоротився на 143 900 тис. грн (-32%). Це може бути пов'язано із зменшенням попиту або обсягів продажів.

У 2022 році прибуток зріс удвічі (+103%), однак у 2023 році знизився на 38 620 тис. грн (-63%). Це свідчить про те, що підприємство стикнулося із труднощами, які вплинули на його рентабельність.

Підприємство демонструє змішану динаміку. У 2022 році спостерігалось зростання прибутку та ефективності управління заборгованостями, але у 2023 році відбулося значне скорочення доходу та прибутку, попри зниження витрат. Збільшення вартості основних засобів є позитивним сигналом, але загальні показники свідчать про необхідність покращення стратегій продажу та оптимізації ресурсів.

Рентабельність є ключовим показником для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства, і її обчислення дозволяє отримати точну картину економічної стійкості та перспектив розвитку бізнесу. Для оцінки рентабельності підприємства розраховуються різні види показників:

Рентабельність є ключовим показником для оцінки ефективності використання ресурсів підприємства, і її обчислення дозволяє отримати точну картину економічної стійкості та перспектив розвитку бізнесу. Для оцінки рентабельності підприємства розраховуються різні види показників:

1. Рентабельність активів (ROA, Return on Assets):

Показує, наскільки ефективно підприємство використовує всі наявні активи для генерування прибутку.

$$ROA = (\text{Чистий прибуток} / \text{Середньорічна вартість активів}) \times 100\%$$

2. Рентабельність власного капіталу (ROE, Return on Equity):

Відображає дохід, отриманий власниками підприємства з інвестицій у компанію.

$$ROE = (\text{Чистий прибуток} / \text{Середньорічний власний капітал}) \times 100\%$$

3. Рентабельність продажів (ROS, Return on Sales):

Показує, скільки прибутку приносить кожна одиниця доходу від реалізації продукції.

$$ROS = (\text{Чистий прибуток} / \text{Дохід від реалізації}) \times 100\%$$

4. Рентабельність продукції:

Показує, наскільки ефективно підприємство отримує прибуток із собівартості продукції.

$$\text{Рентабельність продукції} = (\text{Чистий прибуток} / \text{Собівартість продукції}) \times 100\%$$

Розрахунок рентабельності дозволяє оцінити ефективність використання ресурсів підприємства, таких як активи, власний капітал та собівартість продукції. На основі цих показників можна виявити слабкі місця в роботі підприємства та розробити стратегії для підвищення ефективності. Якщо необхідно виконати розрахунки рентабельності або фінансові прогнози, використовуючи історичні дані, зверніться для додаткової допомоги.

Для більш повної оцінки ефективності компанії також було проведено порівняння показників рентабельності (таблиця 2.4)

Таблиця 2.4

Рентабельність ТОВ «***** **» за 2021-2023рр.

Показники	Роки			Відхилення 2022р. від 2021 р.		Відхилення 2023 р. від 2022 р.	
	2021	2022	2023	абсолютне	відносне, %	Абсолютне	відносне, %
1. Чистий прибуток (тис.грн.)	30375	61597	22980	+31222	+103%	-38617	-63%
2. Середня сума загального капіталу тис.грн.	285199	324448	287255,5	+39249	+14%	-37192,5	-11%
3. Середня сума оборотного капіталу, тис.грн.	373892	433665	362639	+59773	+16%	-71026	-16%
4. Середня сума основного капіталу, тис.грн.	91469,5	137442	178662	+41220	+30%	+45972,5	+50%
5. Виручка від реалізації, тис.грн.	447913	446867	303967	-1046	-0,2%	-142900	-32%
6. Рентабельність в % до:	10,65	18,99	8,0	+8,34		-10,99	
загального капіталу							
оборотного капіталу	0,04	0,01	0,03	+0,03		+0,02	
основного капіталу	33,21	44,82	12,86	+11,61		-31,96	
реалізації	6,78	13,78	7,58	+7		-6,2	

На основі даних таблиці можна зробити наступні висновки щодо динаміки основних показників діяльності підприємства:

У 2022 році чистий прибуток зріс на 31 222 тис. грн. (+103%), що є позитивним результатом і вказує на ефективне управління або сприятливі умови на ринку. У 2023 році чистий прибуток знизився на 38 617 тис. грн. (-63%) порівняно з 2022 роком, що може бути наслідком зниження доходів, підвищення витрат або інших негативних факторів.

У 2022 році середній загальний капітал збільшився на 39 249 тис. грн. (+14%), що свідчить про залучення додаткових інвестицій або зростання активів. У 2023 році відбулося скорочення на 37 192,5 тис. грн. (-11%), що може бути пов'язано зі зменшенням довгострокових активів або втратою частини власного капіталу.

У 2022 році зростання оборотного капіталу склало 59 773 тис. грн. (+16%), що вказує на збільшення поточних активів, таких як запаси чи дебіторська заборгованість. У 2023 році оборотний капітал скоротився на 71 026 тис. грн. (-16%), що може бути наслідком зменшення обсягу оборотних ресурсів або посилення контролю за витратами.

У 2022 році основний капітал збільшився на 41 220 тис. грн. (+30%), що може свідчити про інвестиції в основні засоби, наприклад, у виробниче обладнання. У 2023 році зростання основного капіталу склало ще 45 972,5 тис. грн. (+50%), що підтверджує акцент підприємства на оновленні або розширенні основних засобів.

У 2022 році виручка від реалізації залишилася майже незмінною (-0,2%) порівняно з 2021 роком. У 2023 році вона знизилася на 142 900 тис. грн. (-32%), що може бути наслідком скорочення попиту, зменшення обсягів продажів або падіння цін на продукцію.

Рентабельність

До загального капіталу: У 2022 році рентабельність зросла на 8,34%, демонструючи позитивну динаміку ефективності капіталовкладень. У 2023 році вона впала на 10,99%, що є суттєвим зниженням ефективності.

До оборотного капіталу: У 2022 році спостерігалось зниження, але у 2023 році рентабельність підвищилася на 0,02%, свідчачи про стабільність використання поточних активів.

До основного капіталу: У 2022 році зростання склало 11,61%, проте у 2023 році рентабельність впала на 31,96%, що може свідчити про нерентабельність нових інвестицій.

До реалізації: У 2022 році рентабельність продажів зросла на 7%, однак у 2023 році вона впала на 6,2%, що свідчить про зниження прибутковості реалізації. У 2022 році підприємство демонструвало позитивну динаміку, збільшуючи чистий прибуток, капітал і рентабельність. Проте у 2023 році спостерігається значне погіршення основних показників: падіння чистого прибутку, виручки та рентабельності. Основний капітал продовжив зростати, що свідчить про інвестиції в довгострокові активи, але їх ефективність поки залишається низькою. Підприємству варто переглянути свою стратегію, зокрема в аспектах управління доходами та оптимізації витрат.

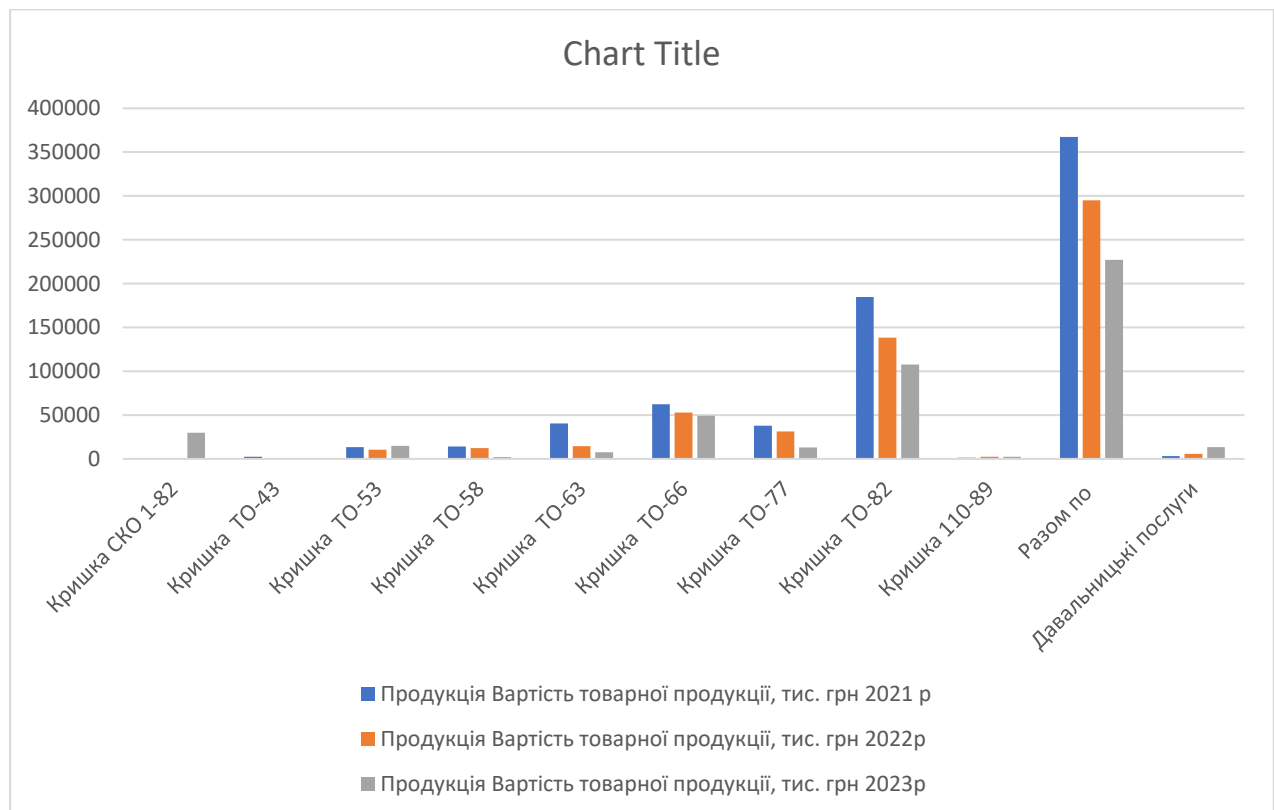

Рис. 2.2 Аналіз структури товарної продукції ТОВ «***** **»

Основним продуктом підприємства є металева кришка, і його виробничі потужності зосереджені на цьому сегменті.

Згідно з наведеними даними рис. 2.2, можна виділити кілька ключових аспектів діяльності:

- Кришка ТО-82 займає лідируючу позицію у виробництві, становлячи 48% загального обсягу продукції, що відповідає середньому значенню у 143 438 тис. грн за три роки. Це підтверджує важливість цього продукту як основного джерела доходу підприємства.
- Кришка ТО-66 займає друге місце за значимістю в асортименті, забезпечуючи 19% від загального виробництва.
- Кришка СКО 1-82 становить 9% продукції, що відповідає 24 287 тис. грн середнього значення за три роки. Попри менший відсоток, цей продукт залишається важливою частиною асортименту.

Окремим напрямком діяльності підприємства є виробництво на умовах давальницької сировини. За останні три роки обсяги цього виробництва збільшилися майже у 4,5 рази, що свідчить про активний розвиток даного сегмента.

Ріст цього напрямку, як ілюстровано на рис. 2.2, є важливим для диверсифікації доходів і зменшення ризиків, пов'язаних із залежністю від основного продукту.

Підприємство ТОВ «***** **» демонструє зосередженість на виробництві металевих кришок, зокрема ТО-82, яка є основним джерелом доходу. Водночас активне зростання виробництва на умовах давальницької сировини свідчить про спроби розширення асортименту та залучення додаткових джерел доходів.

Для подальшого розвитку підприємству рекомендується:

- Зберігати стабільність виробництва ТО-82, водночас працюючи над підвищенням ефективності виробничих процесів.

- Розширювати ринки збуту продукції, особливо давальницької сировини, яка демонструє значний потенціал.
- Аналізувати можливості збільшення частки інших видів продукції, наприклад, ТО-66 і СКО 1-82, для зменшення залежності від одного продукту.

Експортно-імпорتنі операції є невід'ємною складовою міжнародної економічної діяльності підприємств. Вони забезпечують взаємодію з глобальними ринками, створюють можливості для диверсифікації доходів і оптимізації виробничих витрат. Облік таких операцій є ключовим інструментом для управління зовнішньоекономічною діяльністю та формування стратегії розвитку. На основі наведених таблиць розглянемо основні аспекти експортно-імпорتنих операцій, зокрема структуру експорту, імпорту та витрати, пов'язані з транспортуванням і страхуванням.

Таблиця 2.5

Експортні операції ТОВ у «***** **»

Дата операції	Код товару	Країна-імпортер	Кількість (шт.)	Ціна за одиницю (валюта)	Загальна сума (валюта)	Курс НБУ (грн/валюта)	Сума в гривнях
01.01.2023	12345	Польща	1 000	10 EUR	10 000 EUR	39.50	395 000
05.01.2023	67890	Німеччина	500	15 USD	7 500 USD	36.80	276 000

Таблиця 2.5. експортних операцій показує основні параметри діяльності підприємства на зовнішніх ринках. Важливі аспекти:

1. **Диверсифікація ринків збуту:** Основними країнами-імпортерами є Польща та Німеччина, що свідчить про зосередженість підприємства на європейському ринку. Це відкриває перспективи для стабільного збуту продукції, враховуючи високий рівень платоспроможності цих країн.

2. **Обсяги реалізації:** У Польщу експортовано продукції на суму 10 000 EUR, що становить значний обсяг у грошовому еквіваленті. Німеччина, попри менший обсяг (7 500 USD), також є важливим ринком.

3. **Вплив валютного курсу:** Використання двох валют (EUR та USD) потребує ретельного моніторингу коливань курсу НБУ, оскільки це впливає на реальну виручку підприємства у гривневому еквіваленті.

Таблиця 2.6

Імпортні операції у ТОВ «***** **»

Дата операції	Постачальник (країна)	Код товару	Кількість (шт.)	Ціна за одиницю (валюта)	Загальна сума (валюта)	Мито (%)	Сума мита (грн)	Курс НБУ (грн/валюта)	Загальна сума (грн)
03.01.2023	Італія	54321	2000	8 EUR	16 000 EUR	5%	31600	39.50	631600
07.01.2023	Туреччина	98765	1500	20 USD	30 000 USD	10%	110400	36.80	1208400

Таблиця 2.6 імпорتنих операцій демонструє структуру витрат підприємства на постачання сировини та матеріалів:

1. **Географічна структура:** Постачальниками є Італія та Туреччина, що свідчить про співпрацю як із європейськими країнами, так і з Азією. Такий підхід забезпечує диверсифікацію ризиків постачання.
2. **Вартість імпорту:** Найбільшим постачальником є Китай, із загальною вартістю 30 000 USD, тоді як Італія постачає сировину на 16 000 EUR. Це може свідчити про конкурентоспроможність китайської продукції за ціною.
3. **Мито та податки:** Наявність мита у 5% та 10% для різних товарів є важливим фактором, який впливає на загальну собівартість продукції.

Таблиця 2.7

Витрати на транспортування та страхування у ТОВ «***** **»

Дата операції	Код товару	Напрямок (Експорт/Імпорт)	Транспортна компанія	Сума транспортування (грн)	Сума страхування (грн)	Загальні витрати (грн)
01.01.2023	12345	Експорт	DHL	10 000	2 000	12 000
03.01.2023	54321	Імпорт	FedEx	15 000	3 000	18 000

Аналіз витрат на транспортування та страхування є важливим для оцінки загальної вартості експортно-імпорتنих операцій:

- 1. Структура витрат:** Напрямок транспортування (експорт/імпорт) значно впливає на загальні витрати. Наприклад, витрати на транспортування при імпорті через FedEx є вищими (15 000 грн), ніж при експорті через DHL (10 000 грн).
- 2. Роль страхування:** Додаткові витрати на страхування становлять близько 20% від транспортних витрат, що свідчить про важливість забезпечення ризиків під час перевезення.

Підприємство ефективно реалізує свою продукцію на зовнішніх ринках, орієнтуючись на стабільні європейські країни. Імпорتنі операції добре диверсифіковані, що мінімізує ризики зупинки виробництва через відсутність сировини. Транспортні та страхові витрати є значною складовою собівартості, що потребує оптимізації, наприклад, через вибір більш вигідних постачальників транспортних послуг. Поглиблення аналізу валютних ризиків та оцінки конкурентоспроможності продукції дозволить підприємству покращити свою зовнішньоекономічну діяльність.

2.2. Документальне оформлення імпорتنих операцій

Ключовим етапом зовнішньоекономічної діяльності підприємства ТОВ «***** **» є документальне оформлення документів, що забезпечує правове, облікове та податкове супроводження таких операцій. Від правильності оформлення документів залежить дотримання митного законодавства, обґрунтованість податкових витрат та своєчасність проведення розрахунків.

Облік як процес розпочинається з ідентифікації, вимірювання та реєстрації фактів, дій і подій, що дозволяє отримати необхідну інформацію про господарські операції. Постійне спостереження за всіма господарськими процесами на підприємстві реалізується через документування, яке є ключовою складовою бухгалтерського обліку. Належним чином оформлений документ є основою для бухгалтерського запису, адже саме від нього залежить повнота, достовірність і надійність облікової інформації, яка надається користувачам. Бухгалтерський документ виступає письмовим підтвердженням у визначеній формі та зі встановленим змістом, що містить відомості про здійснену господарську операцію і слугує доказом її фактичного виконання [25, с. 58].

Порядок оформлення господарських операцій документально регламентується Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, яке було затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 року № 88.

Документування господарських операцій відіграє як економічну, так і юридичну роль. Економічне значення полягає в тому, що документи слугують інструментом для контролю та аналізу господарських операцій, а юридичне – у тому, що вони є письмовим підтвердженням факту їх здійснення. Якість бухгалтерського обліку безпосередньо залежить від якості первинних документів, які виконують розпорядчі та виконавчі функції. Завдяки документації забезпечується як попередній, так і поточний контроль за виконанням операцій [25, с. 63].

Бухгалтерські документи є основним елементом системи обліку, оскільки саме вони підтверджують факт здійснення операції та є джерелом інформації, на якій базується діяльність підприємства. Важливо наголосити на юридичному значенні бухгалтерської документації: належно оформлені документи відповідають вимогам законодавства та визнаються у договорах, контрактах, судах, арбітражах, а також при проведенні бухгалтерських перевірок, фінансових експертиз та аудитів.

З документів інформація потрапляє до реєстрів бухгалтерського обліку, Головної книги та звітності, формуючи інформаційну базу підприємства. Ефективно організований документообіг забезпечує безперервний потік інформації між користувачами бухгалтерських даних і сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Ось схематичне зображення категорій документів, що використовуються в митних і торгових операціях (рис 2.3.).

Важливою складовою імпортової діяльності є укладення договору (контракту) між резидентом та нерезидентом. Зовнішньоекономічний договір являє собою угоду між зовнішньоекономічними суб'єктами та їх іноземними партнерами, яка спрямована на встановлення, зміну чи припинення прав та обов'язків у сфері зовнішньоекономічної діяльності [25, с.75].

Процес укладення контракту проходить три основні етапи: обговорення власної позиції та побажань з партнером, аналіз умов, запропонованих іншою стороною, і пошук компромісу, що оформлюється у тексті угоди.

Для укладення імпортового договору імпортер спочатку звертається до експортера із запитом, який виражає зацікавленість у закупівлі продукції. Запит є важливим інструментом, за допомогою якого імпортер отримує пропозиції від експортера для подальшого вибору оптимальних умов. У запиті зазвичай зазначається найменування товару, його якість, сорт і кількість, проте ціна, як правило, не вказується, щоб зберегти гнучкість під час подальших переговорів.

Рис.2.3. Документи для митних і торговельних операцій в «***** **»

Укладання зовнішньоекономічного договору (контракту) здійснюється за домовленістю сторін, з урахуванням міжнародних та національних правових норм, що діють на територіях обох сторін договору. Для цього сторони мають бути правоздатними суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та відповідати встановленим юридичним вимогам.

Після успішного укладення зовнішньоекономічного договору розпочинається підготовка до здійснення процедури імпорту товарів.

Для ввезення товарів на митну територію України суб'єкти господарської діяльності повинні пройти реєстрацію в митному органі. Успішне проходження акредитації дає право отримати реєстраційну картку суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності, яка є обов'язковим документом для здійснення імпортних операцій.

Однією з умов здійснення імпорتنих операцій є відкриття рахунку в іноземній валюті. Цей процес регулюється Інструкцією № 492 «Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валютах».

Для переміщення товарів через митну територію України необхідно отримати імпорتنу ліцензію. Види ліцензій включають:

- відкриті (індивідуальні);
- генеральні;
- разові.

Видачею ліцензій займаються відділи інвестиційної політики та зовнішньої торгівлі управління зовнішніх відносин, зовнішньоекономічної та інвестиційної діяльності при обласних державних адміністраціях.

Після завершення підготовчого етапу, що включає реєстрацію, відкриття рахунків та отримання ліцензій, розпочинається етап документального оформлення імпорتنих операцій.

Дії з декларування на митниці здійснюються представником декларанта на підставі кваліфікаційного свідоцтва, без передачі права власності на товари чи інші об'єкти декларування. Для цього між декларантом та імпортером укладається угода, яка передбачає плату за послуги декларування. Згідно з частиною 1 статті 248 Митного кодексу України, митне оформлення розпочинається з подання митному органу митної декларації або документа, що її замінює, а також супровідних документів, необхідних для оформлення [54].

Основним документом, що використовується для переміщення матеріальних цінностей через митний кордон України, є митна декларація. Вона являє собою заяву, яка містить дані про товари, транспортні засоби та мету їх переміщення або зміну митного режиму. Крім того, декларація включає інформацію, необхідну для митного контролю, статистики та нарахування митних платежів.

Митна декларація оформлюється у вигляді уніфікованого адміністративного документа форми МД-2, що складається з п'яти зброшурованих аркушів різного кольору, та додаткових аркушів форми МД-3, які додаються за потреби.

Розподіл аркушів митної декларації залежить від суб'єкта, який здійснює процес декларування товарів.

- Самостійне декларування підприємством:

У цьому випадку перший, другий та третій аркуші митної декларації залишаються в органах митної служби. Четвертий аркуш використовується залежно від виду зовнішньоекономічної операції: якщо товари ввозяться на митну територію України, він передається декларанту.

- Декларування товарів митним брокером:

Якщо процес декларування здійснюється митним брокером на підставі договору з власником товару, перший, другий і третій основні аркуші митної декларації залишаються в митному органі, що проводив митне оформлення. Четвертий і п'ятий основні аркуші розподіляються так: четвертий основний аркуш передається власнику товару, а п'ятий аркуш залишається у митного брокера.

Такий порядок забезпечує належний облік і розподіл документів між учасниками процесу митного оформлення.

Згідно з частиною 2 статті 264 Митного кодексу України, митна декларація разом з іншими супровідними документами подається до митного органу в електронному вигляді або на паперових носіях. У випадку подання декларації на паперовому носії, її супроводжує електронна копія.

До митної декларації додаються такі документи:

- Рахунок (інвойс) або інший документ, який визначає вартість товару.

- Декларація митної вартості (у випадках, передбачених Митним кодексом).

Перелік документів, які декларант подає для підтвердження заявленої митної вартості, визначається статтею 53 Митного кодексу України. Цей перелік зазвичай включає:

- Контракт або договір, що обґрунтовує умови поставки;
- Банківські документи, які підтверджують оплату;
- Транспортні документи, що містять інформацію про витрати на перевезення;
- Інші документи, що підтверджують фактичну вартість товару.

Ось схема, (рис.2.4) яка ілюструє перелік документів для підтвердження декларантом заявленої митної вартості.

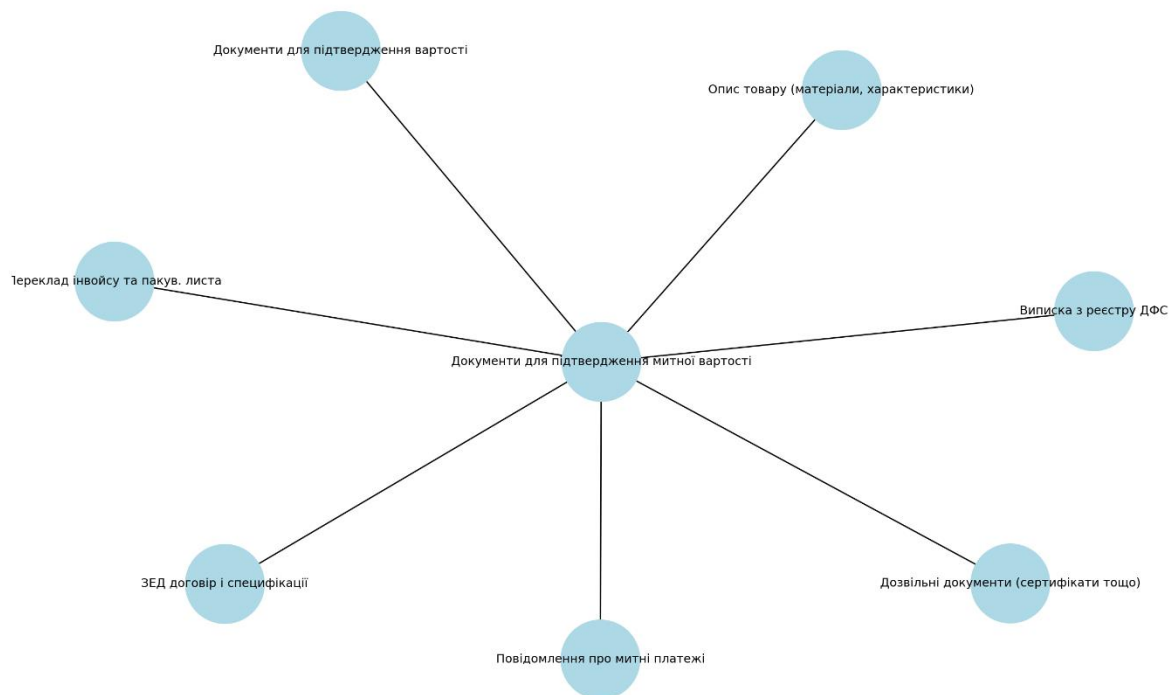

Рис.2.4 Перелік документів для підтвердження заявленої митної вартості.

Документальною основою для обліку імпортованих товарів та їх переміщення є документи, надані іноземним постачальником, транспортно-

експедиційними компаніями, що підтверджують розвантажувальні та транспортні послуги, а також документи на послуги зберігання і розрахункові документи для сплати мита та податків. Оприбуткування імпортованих товарів на склад покупця здійснюється на підставі приймального акту експертизи, виданого Торгово-промисловою палатою.

У випадку виявлення нестачі чи дефектів товару приймання не припиняється, натомість складається акт реєстрації. Якщо товари повертаються до України через припинення договору або за результатами реєстрації, вони звільняються від акцизного збору та ПДВ. Одержувач зобов'язаний скласти акт реєстрації протягом 10 днів із моменту отримання товару. Цей акт разом з іншими необхідними документами надсилається іншій стороні рекомендованим листом у чотирьох екземплярах.

Акт реєстрації може вказувати на необхідність доукомплектації товару, усунення дефектів тощо. У випадку виявлення внутрішньотарної нестачі чи невідповідності якості, покупець має право подати позов до продавця у встановлений строк з моменту прибуття товару до України. Основним документом, що підтверджує обґрунтованість претензії, є акт експертизи Торгово-промислової палати України.

У разі реєстрації на якість покупець повертає бракований товар продавцю із утриманням штрафу у розмірі 10% від вартості повернутого товару. Витрати на транспортування в таких випадках покриваються продавцем.

У міжнародній торгівлі широко використовуються різні сертифікати, які підтверджують якість товарів, що ввозяться на митну територію України. Такі сертифікати є важливими для дотримання вимог чинного законодавства та забезпечення довіри до якості імпортованої продукції.

Сертифікат походження є ключовим документом, який підтверджує країну виробництва товару. Цей сертифікат необхідний для засвідчення

походження продукції. Він може бути виданий і підписаний Торгово-промисловою палатою або завірений консульством країни-імпортера.

У деяких випадках, якщо в рахунку-фактурі зазначено місце виготовлення товару, можна використовувати додатковий примірник рахунку із заголовком «Сертифікат виготовлення», в якому вказуються кількість, якість, вага товару та інші характеристики. Супутні документи, такі як «Специфікація» або «Свідоцтво» (наприклад, свідоцтво про вагу або пакувальний лист), також можуть слугувати додатковим підтвердженням якості та відповідності товару [25].

Ці документи забезпечують виконання вимог митних і торговельних правил, сприяючи прозорості зовнішньоекономічних операцій (рис.2.5.).

Рис.2.5. Документи що потрібні для оформлення імпортних декларацій

Таблиця 2.8

Первинна документація для операцій з імпорту

№	Групи документів	Види первинних документів
1	Транспортна та страхова	Поштова квитанція, страховий поліс, страховий сертифікат, коносамент, залізнична вантажна накладна, автодорожна і авіаційна транспортна накладна
2	Комерційна	Податкова накладна, документи, за якими здійснюються експортно-імпортні розрахунки (вексель, платіжне доручення, акредитив тощо), акт наданих послуг, рахунок-фактура (інвойс)
3	Товаросупровідна	Комплектуюча відомість, ліцензії, сертифікат якості товару, пакувальний лист
4	Складська	Додаткова розписка про прийняття вантажу на зберігання в іноземному порту, варіант документа іноземного комерційного складу, акт приймання товару, генеральний акт розвантаження теплоходу з вантажами в порту прибуття
5	Митна	Довідка про оплату мита, акцизів і зборів, митна декларація (МД), сертифікат про проходження товару

Дана таблиця класифікує та систематизує первинну документацію, що використовується для обліку операцій з імпорту. Кожна група документів відіграє важливу роль у забезпеченні точності обліку та відповідності законодавчим вимогам:

- Транспортна та страхова документація забезпечують підтвердження перевезення товарів і надання страхових послуг. Вони необхідні для розрахунків із транспортними компаніями та мінімізації ризиків під час транспортування.

- Комерційна документація: Рахунок-фактура (інвойс), податкова накладна та інші документи відображають комерційні аспекти угоди, зокрема, умови розрахунків та вартість послуг. Ця група є основою для бухгалтерського обліку операцій.

- Товаросупровідна документація підтверджує якість товарів, відповідність міжнародним стандартам і сертифікаційним вимогам. Ліцензії та сертифікати є обов'язковими для митного оформлення.

- Складська документація використовується для обліку операцій зберігання та приймання товарів, а також для складання актів щодо збереження вантажів у портах чи на складах.

- Митна документація оформлюється відповідно до митних правил. Митна декларація (МД) та сертифікати є ключовими документами для підтвердження сплати митних зборів та відповідності товарів вимогам законодавства.

Систематизація первинної документації для імпорتنних операцій забезпечує ефективне управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Правильне оформлення та зберігання цих документів є обов'язковим для дотримання законодавства, спрощення митного оформлення, уникнення штрафів і коректного відображення операцій в обліку.

2.3. Аналітичний та синтетичний облік експортно-імпорتنних операцій в підприємстві

Облік експортно-імпорتنних операцій є складною складовою бухгалтерського обліку, що забезпечує контроль за зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Синтетичний облік узагальнює інформацію, тоді як аналітичний забезпечує деталізацію даних про операції. Розглянемо особливості цих видів обліку в контексті експортно-імпорتنної діяльності.

Аналітичний облік деталізує дані синтетичного обліку за окремими показниками, такими як:

- Контрагенти (імпортери та експортери).
- Номенклатура товарів або послуг.
- Валюта операцій.
- Договори та строки виконання зобов'язань.

Приклади аналітичних даних:

1. Для експорту:

- Перелік покупців із зазначенням країн.
- Окремі партії товарів, їх кількість, вартість і умови поставки.
- Дата і номер інвойсу, митної декларації.

2. Для імпорту:

- Перелік постачальників із зазначенням країн.
- Вартість товарів у валюті контракту, митні платежі, витрати на доставку.
  - Склади, на які доставлено товари, і відповідальні особи.

Українські підприємства, згідно з чинним законодавством, мають право імпортувати необоротні засоби, матеріали, сировину та інші товари, якщо для них не встановлено жодних обмежень. Найпоширенішою формою імпортних операцій є імпорт товарів, тому розгляд умовних прикладів зазвичай орієнтований на облік цього типу матеріальних цінностей.

У бухгалтерському обліку імпортовані товари відображаються на рахунку 28 «Товари». Дата їх визнання як активів визначається моментом, коли підприємство отримує контроль над ними. Відповідно до принципів бухгалтерського обліку, товар визнається активом, якщо він:

1. Контролюється підприємством внаслідок минулих подій.
2. Очікується, що використання цього товару призведе до майбутніх економічних вигод.

Управління активом, зокрема імпортованими товарами, зазвичай передбачає отримання права власності на нього. Однак право власності само по собі не є достатнім для визнання активу контрольованим. Ключову роль у цьому процесі відіграє момент переходу ризиків і вигод, пов'язаних із володінням товаром.

Момент переходу ризиків і вигод визначається умовами базису постачання ІНКОТЕРМС, які зазначаються у зовнішньоекономічному договорі ТОВ «***** **»:

- За умовами FOB (Free on Board) ризики переходять до покупця, коли товар завантажено на борт судна в порту відправлення.
- За умовами CIF (Cost, Insurance, Freight) ризики переходять до покупця лише після прибуття товару в порт призначення.

Ці умови визначають, коли саме імпортовані товари можуть бути відображені у бухгалтерському обліку як активи.

Імпортні товари відображаються в бухгалтерському обліку на момент їх отримання за обліковими цінами, які можуть бути визначені як ціни купівлі або продажу залежно від місця зберігання товару. Облікова ціна на один і той самий товар може варіюватися залежно від умов поставки, встановлених у договорі, та його місцезнаходження. Визначення облікової ціни зображено в таблиці 2.9

Таблиця 2.9

Визначення облікової ціни

На умовах поставки «франко-завод»	Початкова ціна товару визначається як договірна ціна, зазначена в рахунках-фактурах постачальника. У цьому випадку товар ще не включає витрат, пов'язаних із транспортуванням, митом та іншими накладними витратами
На умовах постачання до складу покупця	Облікова ціна товару збільшується за рахунок: <ul style="list-style-type: none"> ○ Накладних витрат, понесених за кордоном (транспортні витрати, страхування). ○ Сум зборів, мита та податків, сплачених на митниці. ○ Інших витрат, пов'язаних із доставкою товару до місця зберігання.

Товари, імпортовані з-за меж митної території України, класифікуються як запаси відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Це пояснюється тим, що вони відповідають критеріям активів цієї категорії:

- Контролюються підприємством.
- Використовуються в процесі діяльності для продажу, переробки або інших цілей.

- Очікується, що вони принесуть майбутні економічні вигоди.

Згідно зі стандартом П(С)БО 9, імпортовані товари оцінюються за первісною вартістю, яка включає:

1. Фактичну собівартість придбання - договірну ціну товару за рахунком-фактурою постачальника.
2. Транспортно-заготівельні витрати - витрати на транспортування товару від постачальника до складу покупця, вартість страхування під час перевезення.
3. Мито та податки - митні збори, сплачені під час ввезення товару на територію України, податок на додану вартість (ПДВ), який включається до первісної вартості товару, якщо він не підлягає відшкодуванню.
4. Інші витрати, пов'язані з придбанням - витрати на митне оформлення, та на навантаження, розвантаження та складування товарів.

Імпортовані товари зараховуються на баланс підприємства після розрахунку їхньої первісної вартості. Це забезпечує достовірне відображення реальної вартості запасів у фінансовій звітності та дозволяє здійснювати подальший контроль за використанням і реалізацією цих товарів.

Таким чином, імпортовані товари обліковуються з урахуванням усіх витрат, пов'язаних із їх доставкою та оформленням, що відповідає вимогам національних стандартів бухгалтерського обліку і дозволяє забезпечити коректне відображення активів підприємства.

Синтетичний облік експортно-імпортних в ТОВ «***** **» ведеться на рахунках бухгалтерського обліку, що відображають загальну суму операцій без деталізації за окремими документами або товарами.

Рахунок 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками" – для відображення розрахунків за експортними операціями.

Рахунок 63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками" – для обліку зобов'язань за імпортними операціями.

Рахунок 28 "Товари" – для обліку товарів, придбаних внаслідок імпортних операцій.

Рахунок 90 "Собівартість реалізації" – для відображення собівартості експортних товарів.

Рахунок 92 "Адміністративні витрати" – для обліку витрат на митне оформлення, транспортування та страхування.

Кореспонденція рахунків

Експорт товарів:

- Відображення виручки:
Дт 36 «Розрахунки з покупцями» – Кт 70 «Дохід від реалізації».
- Списання собівартості товарів:
Дт 90 «Собівартість реалізації» – Кт 28 «Товари».

Імпорт товарів:

- Відображення зобов'язань перед постачальником:
Дт 28 «Товари» – Кт 63 «Розрахунки з постачальниками».
- Нарахування митних платежів:
Дт 28 «Товари» – Кт 641 «Розрахунки за податками».

Розглянемо як ведеться облік імпортних операцій ТОВ «***** **». Відображено порядок обліку операцій із імпорту товарів підприємством ТОВ «***** **», яке уклало договір з турецькою компанією. Основні облікові аспекти стосуються перерахування авансу, митного оформлення, транспортування та остаточного розрахунку за товар. облік імпортних операцій

відображається у бухгалтерії, враховуючи всі нормативні вимоги та особливості розрахунків.

1. Перерахування авансу 07.02.2024 року

- Сума авансу: 50% від суми контракту = $\$30,000 \times 50\% = \$15,000$.
- Курс НБУ на дату перерахування: 40 грн/\$.
- Сума у гривнях:

$$\$15,000 \times 40 = 600,000 \text{ грн.}$$

2. Митне оформлення 08.02.2024 року

- Митна вартість товару: $\$34,000$.
- Курс НБУ на дату митного оформлення: 40 грн/\$.
- Митна вартість у гривнях:

$$\$34,000 \times 40 = 1,360,000 \text{ грн.}$$

- Ставка мита: $5\% \times 1,360,000 = 68,000$ грн.
- ПДВ:

(митна вартість + мито + транспортні витрати) $\times 20\%$.

$$\text{ПДВ} = (1,360,000 + 68,000 + 6,000) \times 20\% = 286,800 \text{ грн.}$$

3. Транспортні витрати

- Вартість транспортування: 6,000 грн.
- Вартість послуг митного брокера: 3,650 грн.

4. Надходження товару на склад 20.02.2024 року

- Курс НБУ на дату надходження: 41 грн/\$.
- Курсові різниці:

Вартість товару в гривнях (на складі) = $\$34,000 \times 41 = 1,394,000$ грн. Курсові різниці = $(1,394,000 - 1,360,000) = 34,000$ грн.

5. Оплата залишкової суми 26.03.2024 року

- Залишок контрактної суми: $\$30,000 - \$15,000 = \$15,000$.
- Курс НБУ на дату оплати: 42 грн/\$.
- Сума у гривнях:

$$\$15,000 \times 42 = 630,000 \text{ грн.}$$

Таблиця 2.10.

Облік імпорتنих операцій ТОВ «***** **»

Дата	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
07.02.2024	Перерахування авансу постачальнику	371	311	600,000
08.02.2024	Визнання митної вартості товару	281	632	1,360,000
08.02.2024	Нарахування мита	281	642	68,000
08.02.2024	Нарахування транспортних витрат	281	685	6,000
08.02.2024	Вартість послуг митного брокера	92	685	3,650
08.02.2024	Нарахування ПДВ	641	644	286,800
20.02.2024	Надходження товарів на склад (корекція)	281	632	

Усі витрати, пов'язані з доставкою та митним оформленням, додаються до первісної вартості товару. ПДВ розраховується на основі митної вартості товару, мита, транспортування та інших витрат. Курсові різниці враховуються в складі фінансових витрат або доходів підприємства. Остаточний розрахунок за товар проводиться за курсом, що діяв на дату оплати.

Оновлений облік імпорتنих операцій за ЗЕД-контрактом із Італія

1. Оплата повної вартості товару (\$50,000)

- Курс НБУ на дату оплати: 40 грн/\$.
- Сума у гривнях:

$$\$50,000 \times 40 = 2,000,000 \text{ грн.}$$

2. Митне оформлення

- Курс НБУ на дату оформлення МД: 40 грн/\$.
- Митна вартість товару (згідно з МД):

$$\$51,000 \times 40 = 2,040,000 \text{ грн.}$$

- Мито:

$$5\% \times 2,040,000 = 102,000 \text{ грн.}$$

- ПДВ:

$$(\text{Митна вартість} + \text{мито} + \text{транспортні витрати}) \times 20\%.$$

$$\text{ПДВ} = (2,040,000 + 102,000 + 25,000) \times 20\% = 433,400 \text{ грн.}$$

3. Послуги митного брокера та транспортування

- Послуги митного брокера: 10,000 грн (без ПДВ).

- Транспортні витрати: 25,000 грн (ПДВ 0%).

4. Оприбуткування товару

- Курс НБУ на дату оприбуткування: 40 грн/\$.

- Оприбуткування товару в гривнях:

$$\$51,000 \times 40 = 2,040,000 \text{ грн.}$$

- У цьому випадку курсові різниці не виникають, оскільки курс однаковий.

Таблиця 2.11

Облік імпорتنих операцій ТОВ «***** **»

Дата	Зміст операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
На дату оплати	Перерахування коштів за товар	371	311	2,000,000
На дату МД	Визнання митної вартості товару	281	632	2,040,000
На дату МД	Нарахування мита	281	642	102,000
На дату МД	Нарахування ПДВ	641	644	433,400
На дату МД	Витрати на міжнародне перевезення	281	685	25,000
На дату МД	Витрати на послуги митного брокера	92	685	10,000

Зміна курсу вплинула на розрахунок митної вартості, мита та ПДВ, але залишила основні витрати у відповідності до національних стандартів. Усі витрати, пов'язані з транспортуванням і митним оформленням, додано до первісної вартості товару. Курсові різниці відсутні, оскільки курс однаковий на дату МД та оприбуткування.

Такий підхід дозволяє точно обліковувати імпортні операції за новим курсом.

Результати експортно-імпоротної діяльності ТОВ «***** **» знаходять своє відображення у формах фінансової звітності, які формуються відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку України. Дотримуючись принципу єдиного грошового вимірника, підприємство здійснює вимірювання, узагальнення та подання всіх господарських операцій у фінансовій звітності в національній валюті України — гривні.

Цей принцип дозволяє забезпечити уніфікованість, порівнюваність та прозорість фінансових даних незалежно від валютних розрахунків, характерних для зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 2.12

Відображення операцій у фінансовій звітності

1. Баланс (Форма №1)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Запаси: Імпортовані товари відображаються у складі оборотних активів у розділі «Запаси» за первісною вартістю, яка включає всі витрати, пов'язані з їхнім придбанням, транспортуванням та митними платежами. ○ Грошові кошти та дебіторська заборгованість: Попередня оплата за імпортні товари або сума, яку мають отримати за експортовану продукцію, відображається як дебіторська заборгованість. ○ Зобов'язання: Залишок заборгованості перед нерезидентами за імпортовані товари або послуги обліковується як кредиторська заборгованість.
2. Звіт про фінансові результати (Форма №2)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Дохід від реалізації продукції: Експортні операції відображаються за курсом НБУ на дату здійснення операції, а виручка фіксується у складі доходів. ○ Собівартість реалізації: Усі витрати, пов'язані з придбанням імпортованих товарів, які були реалізовані, включаються до собівартості.

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Курсові різниці: Результати переоцінки валютних операцій за експортом або імпортом можуть призводити до фінансових доходів або витрат залежно від зміни курсу валюти.
3. Звіт про рух грошових коштів (Форма №3)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Операційна діяльність: Виплати за імпортні товари, надходження виручки від експорту, а також пов'язані з цим податкові платежі (ПДВ, мито) відображаються у цьому розділі. ○ Інвестиційна діяльність: Якщо операції стосуються придбання основних засобів або інших необоротних активів у процесі імпорту, вони відображаються тут.
4. Звіт про власний капітал (Форма №4)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Курсові різниці за валютними операціями можуть впливати на нерозподілений прибуток або інші компоненти власного капіталу, якщо це передбачено обліковою політикою підприємства.
5. Примітки до фінансової звітності (Форма №5)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Включають деталізацію експортно-імпортних операцій, таких як обсяг виручки за експортом, структура запасів, розрахунки з нерезидентами та курсові різниці.

ТОВ «***** **» у своїй фінансовій звітності забезпечує відповідність даних принципу єдиного грошового вимірника, що сприяє прозорості та точності обліку експортно-імпортних операцій. Такий підхід гарантує об'єктивність звітності для внутрішніх і зовнішніх користувачів, дозволяючи приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Синтетичний і аналітичний облік експортно-імпортних операцій є взаємодоповнюючими складовими бухгалтерського обліку. Вони забезпечують повний контроль за зовнішньоекономічною діяльністю, від узагальнення даних у фінансовій звітності до деталізації для прийняття управлінських рішень. Ефективна організація такого обліку сприяє зниженню ризиків, дотриманню нормативних вимог і підвищенню рентабельності діяльності підприємства.

2.4 Порядок оподаткування експортно- імпортних операцій

Зростання обсягів зовнішньоекономічної діяльності українських підприємств у результаті міжнародної інтеграції супроводжується появою ряду проблем, які потребують вирішення. Однією з найактуальніших є правильне та

своєчасне відображення зовнішньоекономічних операцій у податковому обліку. Це питання є важливим, оскільки точність обліку впливає на фінансові результати підприємств і забезпечує їхню відповідність вимогам законодавства.

Прийняття Податкового кодексу України стало важливим кроком у реформуванні економічних відносин. Це частково зменшило невідповідність між податковим законодавством і нормативно-правовими актами, які регламентують бухгалтерський облік. Однак, незважаючи на поступове наближення податкового обліку до бухгалтерського, їх основні цілі залишаються різними. Якщо бухгалтерський облік зосереджується на об'єктивному відображенні фінансового стану та результатів діяльності підприємства, то податковий облік спрямований на забезпечення правильного розрахунку і сплати податків.

Податкові розрахунки займають значне місце у загальній структурі облікової роботи підприємства. Вони є важливими не лише для дотримання законодавчих вимог, але й для оптимізації податкових зобов'язань, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність підприємства. У цьому контексті вдосконалення методики податкових розрахунків залишається актуальним завданням. Це потребує врахування специфіки зовнішньоекономічних операцій, забезпечення прозорості облікових процедур і адаптації до змін у податковому та бухгалтерському законодавстві.

Таким чином, вирішення проблем, пов'язаних із відображенням зовнішньоекономічних операцій у податковому обліку, є не лише питанням дотримання нормативних вимог, а й інструментом підвищення ефективності управління підприємством. Це вимагає системного підходу, який поєднує знання бухгалтерського обліку, податкового законодавства та міжнародної практики.

Аналіз змін у податковому законодавстві України за минулий рік демонструє певний прогрес у сфері податкового обліку, зокрема щодо його

наближення до стандартів бухгалтерського обліку, визначених Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Ці зміни сприяють більшій узгодженості між податковим і бухгалтерським обліком, що створює передумови для зменшення розбіжностей у практичному застосуванні норм законодавства.

Попри зазначені позитивні зрушення, питання, що стосуються обліку оподаткування експортно-імпортних операцій, залишаються актуальними. Однією з головних проблем є неузгодженість методичного забезпечення, а також відсутність чітких і деталізованих рекомендацій щодо документального оформлення таких операцій. Це ускладнює діяльність підприємств, які активно займаються зовнішньоекономічною діяльністю, адже недоліки в документуванні можуть призводити до фінансових ризиків, помилок в обліку та додаткового податкового навантаження.

Недостатнє висвітлення методичних аспектів обліку включає питання визначення бази оподаткування, розрахунку митних платежів, документування транспортних і страхових витрат, а також відображення курсових різниць. Документальне забезпечення, своєю чергою, стикається з проблемами, пов'язаними із застосуванням міжнародних стандартів і національного податкового законодавства одночасно.

Таким чином, хоча в податковому законодавстві України й відбулися позитивні зміни, питання методичного та документального характеру щодо обліку експортно-імпортних операцій потребують додаткової уваги. Це вимагає подальшого вдосконалення нормативної бази, розробки практичних рекомендацій для підприємств і адаптації національних стандартів до міжнародних вимог.

Облік розрахунків з бюджетом за експортно-імпортними операціями є складним завданням через необхідність дотримання чинного податкового законодавства, зокрема положень Податкового кодексу України (ПКУ). Основні проблемні питання стосуються визначення бази оподаткування,

відображення експортних операцій у бухгалтерському обліку та забезпечення правильності розрахунків з бюджетом.

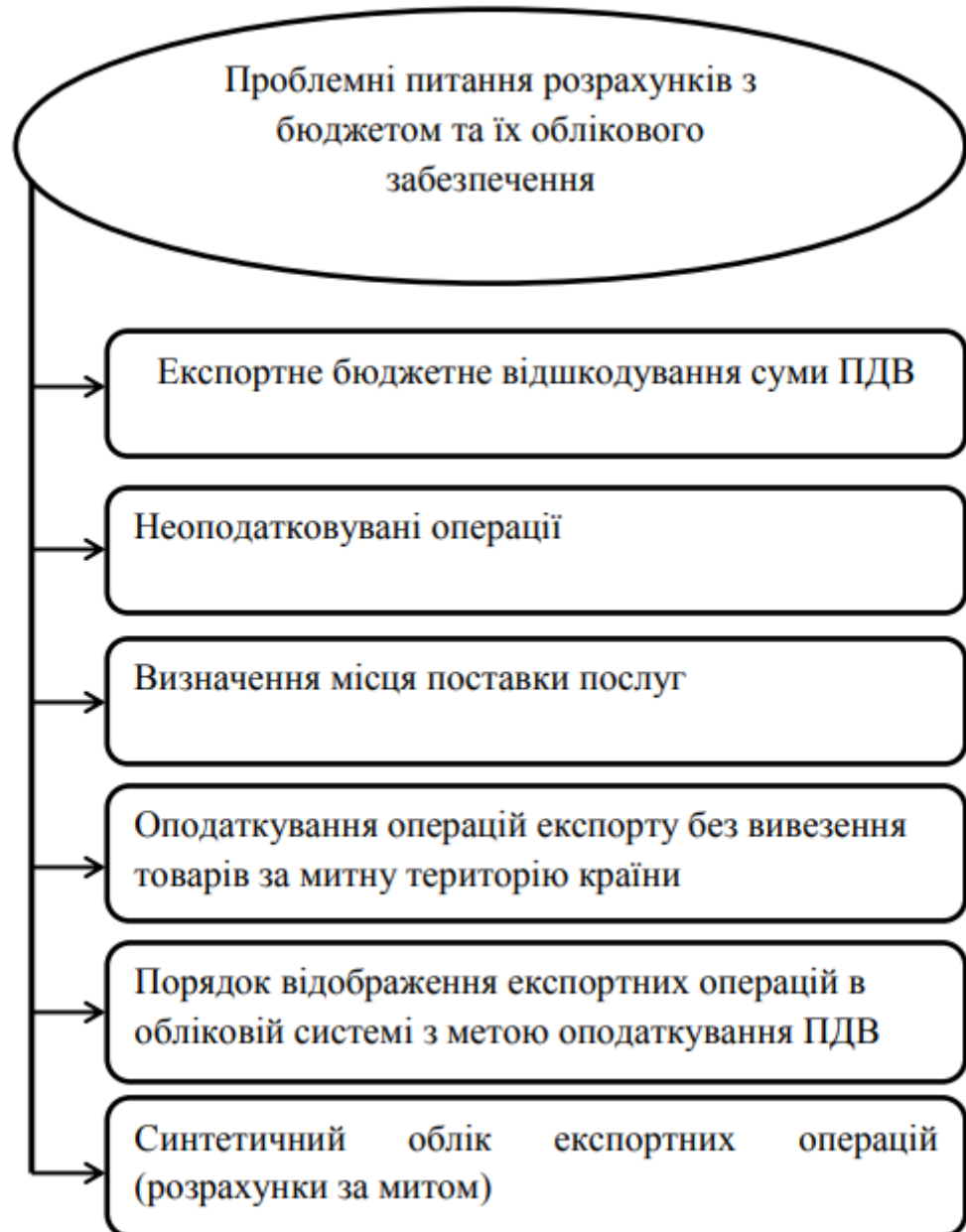

Рис 2.6. Проблемні питання обліку розрахунків з бюджетом за експортно-імпортними операціями

Відповідно до абз. 2 п. 188.1 ПКУ, база оподаткування операцій з постачання товарів не може бути нижчою за: ціну придбання товарів, звичайну ціну, балансову вартість. Ця вимога створює труднощі у визначенні бази для

розрахунку ПДВ, особливо якщо ціни на продукцію змінюються через ринкові умови або курсові коливання. Водночас недотримання цього положення може призвести до податкових ризиків для підприємства.

Низка проблем залишається актуальною для підприємств, які здійснюють експортно-імпортні операції. Основні питання включають:

- Експортне бюджетне відшкодування суми ПДВ застосування нульової ставки ПДВ для експортних операцій (згідно з пп. «а» пп. 195.1.1 ПКУ) передбачає можливість відшкодування сум податку. Однак процедура бюджетного відшкодування залишається тривалою та часто ускладнюється додатковими вимогами до документації.

- Неоподатковувані операції це частина експортно-імпортних операцій не підлягає оподаткуванню. Водночас виникає потреба в їхньому чіткому документуванні, щоб уникнути податкових претензій.

- Визначення місця поставки послуг у разі експорту послуг важливо правильно визначити місце їх постачання відповідно до п. 186.3 ПКУ. Невірне визначення може призвести до помилок у розрахунках ПДВ.

- Оподаткування операцій експорту без фактичного вивезення товарів якщо товари не перетинають митний кордон України, це може спричинити складнощі у визначенні ставок ПДВ та митних платежів.

- Порядок відображення експортних операцій у системі обліку підприємства часто стикаються з питаннями документального забезпечення та синтетичного обліку експортних операцій, включаючи розрахунки за митом та визначення дати виникнення податкових зобов'язань.

Відповідно до п. 187.1 ст. 187 ПКУ, податкові зобов'язання з ПДВ за експортними операціями виникають на дату оформлення митної декларації, яка підтверджує факт перетину митного кордону. Це положення зобов'язує підприємства забезпечувати точність і своєчасність оформлення митної документації.

Згідно з пп. 195.1.1 ПКУ, продукція вважається експортованою, якщо це підтверджено митною декларацією, оформленою відповідно до вимог Митного кодексу України. Недотримання цих вимог може призвести до відмови в застосуванні нульової ставки ПДВ та додаткових перевірок.

Облік розрахунків з бюджетом за експортно-імпортними операціями є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності підприємств. Вирішення проблем, пов'язаних із визначенням бази оподаткування, документальним забезпеченням та дотриманням податкового законодавства, потребує:

- Розробки чітких методичних рекомендацій для підприємств.
- Автоматизації процесів обліку експортно-імпортних операцій.
- Постійного моніторингу змін у податковому та митному законодавстві.

Це дозволить підприємствам мінімізувати ризики, пов'язані з податковими розрахунками, та забезпечити їхню відповідність нормативним вимогам.

Відповідно до п. 201.1 ст. 201 Податкового кодексу України (ПКУ), платники податку, які здійснюють операції з вивезення товарів за межі митної території України, зобов'язані забезпечити оформлення та реєстрацію податкових накладних в електронному вигляді. Це має здійснюватися із застосуванням електронного підпису уповноваженої особи та в порядку, встановленому чинним законодавством. Реєстрація податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних повинна виконуватися у строки, передбачені законодавством, що забезпечує належне відображення експортних операцій.

Податкова накладна на експортні операції складається із застосуванням офіційного курсу гривні до іноземних валют, встановленого Національним банком України станом на попередній робочий день. Це забезпечує єдиний

підхід до визначення валютного еквівалента операції та уніфікацію процедури оформлення документів.

Особливістю складання податкових накладних для експортних операцій є зазначення у верхній лівій частині документа спеціальної позначки. У графі «Не підлягає наданню отримувачу (покупцю) з причин» проставляється позначка «Х», а також вказується тип причини «07 – Складена на операції з вивезення товарів за межі митної території України». Це дозволяє чітко ідентифікувати накладну як таку, що стосується експортної операції, та забезпечує відповідність вимогам податкового законодавства.

Дотримання цих вимог є важливим для забезпечення правильного відображення експортних операцій у податковому обліку та уникнення можливих санкцій за порушення процедури реєстрації податкових накладних. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості зовнішньоекономічної діяльності підприємств і зниженню податкових ризиків.

Наступним обов'язковим платежем у процесі здійснення експортно-імпорتنих операцій є мито. Це специфічний вид податку, який регулюється Податковим та Митним кодексами України. Мито є обов'язковим платежем, що обчислюється і сплачується відповідно до положень Митного кодексу України (МКУ), а також до законів України та міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України.

Мито має важливе значення у зовнішньоекономічній діяльності, адже воно впливає на вартість товарів, що експортуються або імпортуються, і, відповідно, на конкурентоспроможність продукції на міжнародному ринку. В Україні застосовуються різні види мита, залежно від типу товару, напрямку його переміщення (експорт чи імпорт) та умов міжнародних договорів (табл 2.13).

Розрахунок мита здійснюється на підставі митної вартості товарів, яка визначається відповідно до Митного кодексу України. Сплата мита є обов'язковою умовою для митного оформлення товарів, і здійснюється до або

в момент подання митної декларації. У разі порушення строків сплати мита передбачаються штрафні санкції.

Таблиця 2.13

Види мита в Україні

1. Імпортне мито:	<ul style="list-style-type: none"> ○ Застосовується до товарів, які ввозяться на митну територію України. ○ Спрямоване на захист внутрішнього ринку та створення конкурентних умов для національних виробників. ○ Ставки імпортного мита залежать від типу товару і визначаються згідно з класифікацією УКТЗЕД.
2. Експортне мито	<ul style="list-style-type: none"> ○ Стягується з товарів, що вивозяться з митної території України. ○ Застосовується переважно до обмеженого переліку товарів, як-от сировинні матеріали, для стимулювання їх переробки всередині країни.
3. Сезонне мито	<ul style="list-style-type: none"> ○ Тимчасово вводиться для регулювання експорту або імпорту певних груп товарів у залежності від економічних чи соціальних потреб держави.
4. Спеціальне мито	<ul style="list-style-type: none"> ○ Встановлюється як захисний захід для національної економіки у випадках недобросовісної конкуренції або порушення міжнародних торговельних норм.
5. Антидемпінгове мито	<ul style="list-style-type: none"> ○ Використовується для боротьби з демпінгом, коли іноземні товари продаються на ринку України за ціною нижчою за їхню собівартість.
6. Компенсаційне мито	<ul style="list-style-type: none"> ○ Вводиться у випадках, коли експорт товарів іншої країни субсидується, створюючи нерівні умови для українських виробників.

Мито є важливим інструментом регулювання зовнішньоекономічної діяльності та джерелом надходжень до державного бюджету. Його правильний облік і сплата мають велике значення для підприємств, що здійснюють зовнішньоторговельну діяльність, адже дотримання митного законодавства дозволяє уникнути фінансових ризиків та штрафних санкцій.

3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ у ТОВ «*** **» ЛЬВІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

3.1. Шляхи удосконалення експортно-імпортних операцій із застосуванням МСФЗ

Гармонізація та стандартизація бухгалтерського обліку є важливим напрямом розвитку сучасного бізнес-середовища, особливо в умовах інтеграції України у світовий економічний простір. Одним із ключових завдань цього процесу є адаптація національної системи бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Ця адаптація спрямована на забезпечення прозорості, порівнюваності та доступності фінансової інформації для широкого кола користувачів, включаючи інвесторів, кредиторів, державні органи та міжнародних партнерів.

Стандартизація обліку дозволяє досягти зіставності бухгалтерської документації між підприємствами як у межах країни, так і на міжнародному рівні. Це особливо важливо для підвищення довіри до фінансової звітності, адже уніфіковані правила обліку забезпечують прозорість даних і їх відповідність міжнародним вимогам. Стандартизовані фінансові звіти є основою для прийняття обґрунтованих управлінських та інвестиційних рішень, що значно сприяє залученню іноземних інвестицій і зміцненню економічних зв'язків із закордонними контрагентами.

Процес гармонізації підкреслює необхідність взаємодії, узгодження та координації різних систем обліку, таких як бухгалтерський і податковий облік. В Україні цей процес набуває особливого значення у контексті євроінтеграції, адже перехід до міжнародних стандартів є одним із ключових вимог гармонізації економічних відносин із країнами Європейського Союзу. Завдяки впровадженню МСФЗ підприємства отримують можливість покращити якість своєї звітності, зробити її зрозумілою для іноземних партнерів і підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародних ринках.

Водночас гармонізація бухгалтерського обліку стикається з низкою викликів. Серед них можна виділити відмінності в підходах до обліку, зумовлені історичними, економічними та культурними особливостями різних країн, необхідність значних витрат на впровадження нових систем обліку та навчання персоналу, а також складнощі у синхронізації податкового обліку з міжнародними стандартами. Для подолання цих проблем необхідна тісна співпраця між державними органами, професійними спільнотами бухгалтерів та бізнесом.

У сучасних умовах гармонізація бухгалтерського обліку є не лише інструментом інтеграції національної економіки у світовий ринок, але й важливою передумовою для зміцнення довіри до фінансової звітності підприємств, покращення економічних відносин із міжнародними партнерами та підвищення рівня інвестиційної привабливості країни. Це вимагає системного підходу, який включає розробку чітких методичних рекомендацій, оновлення законодавчої бази та формування культури прозорості у сфері фінансової звітності.

Концепція розвитку бухгалтерського обліку та звітності в Україні орієнтована на подальше зближення з міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), що є важливим кроком у інтеграції національної економіки у глобальний економічний простір. Проте цей процес супроводжується низкою проблем, які насамперед пов'язані з недоліками нормативно-правового регулювання. Зокрема, існуюча нормативна та методологічна база не завжди здатна надати відповіді на багато практичних питань, що виникають у процесі ведення бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій.

Основні проблеми полягають у низькій якості нормативного забезпечення, через що держава не в повній мірі виконує функцію регулювання бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Це призводить до того, що звітність не завжди забезпечує користувачів повною та об'єктивною інформацією. Крім того, ведення бухгалтерського обліку на підприємствах

залишається складним і витратним процесом, що вимагає значних матеріальних і трудових ресурсів.

Для ефективного впровадження МСФЗ в Україні та удосконалення обліку й звітності експортно-імпортних операцій необхідно реалізувати низку заходів. По-перше, важливо розробити методичні рекомендації щодо практичного застосування стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Ці рекомендації мають враховувати специфіку національної економіки та зовнішньоекономічної діяльності підприємств, а також забезпечувати зрозумілість і доступність для користувачів.

По-друге, потрібно забезпечити узгодження стандартів бухгалтерського обліку з податковим законодавством. Це дозволить гармонізувати системи обліку та оподаткування, створюючи ефективні механізми їх взаємозв'язку. Така гармонізація сприятиме зменшенню розбіжностей між податковим і бухгалтерським обліком, що, у свою чергу, знизить адміністративне навантаження на підприємства та спростить процес складання звітності.

Отже, успішна реалізація цих заходів дозволить удосконалити систему бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, забезпечуючи її відповідність міжнародним стандартам. Це сприятиме покращенню якості звітності, підвищенню її інформативності для користувачів, а також зміцненню позицій українських підприємств на міжнародних ринках.

У міжнародній практиці методологічні засади формування інформації про операції в іноземній валюті регламентуються МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів». Цей стандарт визначає принципи відображення в обліку операцій, пов'язаних із використанням іноземної валюти, зокрема питання оцінки валютних курсів, перерахунку залишків і впливу валютних коливань на фінансові результати. Варто зазначити, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, включаючи МСБО 21, використовуються не як прямий інструмент регулювання, а як базовий зразок для розробки національних стандартів обліку в різних країнах.

В Україні на основі МСБО 21 було розроблено П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», який застосовується для регулювання обліку операцій в іноземній валюті. Проте, порівнюючи ці два документи, можна відзначити значні розбіжності, що насамперед стосуються структури й обсягу розкриття інформації. Національний стандарт виглядає більш спрощеним і схематичним, що може призводити до недостатності структури інформації про операції в іноземній валюті. Це пов'язано з тим, що при створенні П(С)БО 21 були перенесені лише основні положення МСБО 21, а деталізовані пояснення, які надаються в міжнародному стандарті, часто були вилучені.

Однією з головних відмінностей є обсяг розкриття інформації про об'єкти обліку, якими є операції в іноземній валюті. У МСБО 21 розкриття інформації про валютні операції має більш широку структуру, що дозволяє надати користувачам фінансової звітності глибше розуміння впливу валютних коливань на діяльність підприємства. Наприклад, міжнародний стандарт деталізує процедури переоцінки монетарних і немонетарних статей, порядок визнання курсових різниць у звіті про фінансові результати та механізми оцінки впливу валютних ризиків. П(С)БО 21, у свою чергу, не містить таких детальних роз'яснень, що обмежує можливості користувачів отримати повну інформацію про динаміку валютних операцій.

Загалом спрощення національного стандарту може бути обґрунтоване адаптацією до потреб локального бізнес-середовища та зменшенням адміністративного навантаження на підприємства. Однак таке спрощення також знижує якість і глибину інформації, що надається у фінансовій звітності, і може створювати бар'єри для інтеграції українських підприємств у глобальні ринки. Для усунення цих проблем доцільно переглянути структуру П(С)БО 21 та включити до нього додаткові пояснення, які містяться у МСБО 21. Це дозволить підвищити якість обліку валютних операцій і забезпечити кращу відповідність міжнародним стандартам.

Відсутність методичних рекомендацій до П(С)БО значно уповільнює процес приведення бухгалтерського обліку в Україні у відповідність до міжнародних стандартів. Це особливо стосується П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», який регулює порядок обліку операцій, пов'язаних з іноземною валютою. На сьогодні підприємства стикаються з труднощами в його застосуванні через недостатню деталізацію положень стандарту та відсутність роз'яснень щодо практичного впровадження.

Методичні рекомендації до П(С)БО мають важливе значення для ефективного застосування стандартів на практиці. Вони повинні містити чіткі правила, порядок обліку відповідних об'єктів, а також детально визначати технічні аспекти ведення обліку. Наприклад, такі рекомендації можуть включати алгоритми переоцінки валютних статей, порядок розрахунку курсових різниць, правила визнання доходів і витрат, що виникають внаслідок змін валютних курсів.

Аналіз чинної законодавчої бази показує, що до багатьох стандартів вже розроблено відповідні методичні рекомендації, наприклад, до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», П(С)БО 9 «Запаси» та П(С)БО 30 «Біологічні активи». Ці документи значно спрощують роботу підприємств і сприяють однозначному тлумаченню положень стандартів. Проте до П(С)БО 21 таких методичних рекомендацій досі немає, що створює низку проблем для підприємств, особливо тих, які займаються експортно-імпортною діяльністю.

Відсутність методичних рекомендацій до П(С)БО 21 ускладнює процес накопичення, обробки та систематизації інформації про рух експортно-імпоротної продукції. Це, у свою чергу, обмежує можливість своєчасного і правильного визначення фінансового результату за валютними операціями. Такі труднощі особливо помітні в умовах коливання валютних курсів, коли підприємствам необхідно оперативно оцінювати вплив цих змін на фінансові показники.

Прийняття методичних рекомендацій до П(С)БО 21 є необхідним кроком для забезпечення точності та достовірності обліку операцій в іноземній валюті. Вони повинні включати розширені роз'яснення та приклади практичного застосування положень стандарту, а також враховувати специфіку роботи підприємств, які активно здійснюють зовнішньоекономічну діяльність. Це сприятиме полегшенню облікових процедур, підвищенню прозорості фінансової звітності та зменшенню ризиків, пов'язаних із недотриманням законодавства.

Таким чином, розробка методичних рекомендацій є важливим інструментом для вдосконалення бухгалтерського обліку в Україні, що дозволить забезпечити більшу відповідність міжнародним стандартам, підвищити ефективність облікової роботи та створити сприятливі умови для інтеграції українських підприємств у світову економіку.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» має важливе значення для регулювання обліку операцій, пов'язаних з іноземною валютою. Цей стандарт впорядковує та деталізує процеси обліку таких операцій, встановлюючи чіткі правила для підприємств. Окрім того, П(С)БО 21 містить низку позитивних рис, які сприяють підвищенню ефективності облікових процедур і забезпечують зручність його застосування на практиці.

Однією з ключових переваг П(С)БО 21 є стислість, лаконічність та змістовність викладення інформації. Це дозволяє користувачам швидко орієнтуватися у положеннях стандарту та знижує ризик неоднозначного тлумачення. Такий підхід забезпечує простоту використання документа в повсякденній діяльності підприємств.

Другим важливим аспектом є чітка структура стандарту. Розділи документа містять конкретні визначення та терміни, що полегшує його застосування. Крім того, у стандарті забезпечено послідовність і логічність викладення інформації, що стосується:

- порядку визнання операцій в іноземній валюті;
- їх оцінки та класифікації;
- розрахунку та обліку курсових різниць;
- відображення операцій в іноземній валюті у фінансовій звітності;
- вимог щодо інформації, яка має бути зазначена у примітках до фінансових звітів.

Третім важливим позитивним аспектом є універсальність застосування норм стандарту. П(С)БО 21 поширюється на всі підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від форми власності, за винятком бюджетних установ. Це забезпечує уніфікованість підходів до обліку операцій в іноземній валюті для всіх суб'єктів господарювання, що сприяє формуванню єдиного інформаційного простору в межах країни.

Таким чином, П(С)БО 21 є важливим інструментом для забезпечення належного обліку операцій в іноземній валюті. Його чітка структура, змістовність і універсальність сприяють зручності застосування та підвищують якість фінансової звітності підприємств. Упорядкування та стандартизація облікових процедур, передбачені цим стандартом, є важливим кроком до гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними стандартами фінансової звітності.

Попри позитивні аспекти, П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» має ряд недоліків, які ускладнюють його практичне застосування та можуть знижувати якість обліку операцій в іноземній валюті. На нашу думку, ці недоліки вимагають доопрацювання для забезпечення більшої функціональності та відповідності стандарту потребам сучасного бізнесу.

Однією з основних проблем є відсутність повного роз'яснення загальноживаних термінів і понять, які використовуються при обліку операцій в іноземній валюті. Це може призводити до різного тлумачення окремих положень стандарту та створювати ризики для підприємств у процесі складання звітності.

Крім того, не розроблено єдиного підходу до визнання операцій в іноземній валюті та визначення статей, що підлягають переоцінці. Відсутність чітких критеріїв створює невизначеність у практичному застосуванні стандарту, що може негативно впливати на достовірність фінансової інформації.

Суттєвим недоліком є відсутність методики визначення курсових різниць, порядку їх обліку та відображення у фінансовій звітності. Курсові різниці є важливим аспектом обліку валютних операцій, і їх некоректне відображення може викривити фінансові результати підприємства.

П(С)БО 21 також не визначає положення, які слід передбачати в наказі про облікову політику підприємства щодо операцій в іноземній валюті. Це ускладнює формування єдиних підходів до обліку таких операцій і збільшує ризик помилок.

Особливої уваги потребує питання обліку специфічних операцій в іноземній валюті, таких як розрахунки за авансами, дебіторською та кредиторською заборгованістю, бартерні операції, операції з іноземною валютою в касі, розрахунки з підзвітними особами за закордонними відрядженнями, формування статутного капіталу та облік кредитів в іноземній валюті. Відсутність детальних інструкцій щодо обліку цих операцій створює значні труднощі для бухгалтерів.

Додатково стандарт не розкриває достатньо інформації щодо відображення операцій в іноземній валюті у фінансовій звітності. Це ускладнює процес формування звітів, які б відповідали вимогам прозорості та інформативності.

Також слід зазначити, що в П(С)БО 21 нереалізовані принципи відображення операцій в системі рахунків бухгалтерського обліку. Це створює невизначеність у застосуванні стандарту, особливо в умовах автоматизації обліку, коли потрібна інтеграція стандарту в облікові системи.

Для вирішення зазначених проблем доцільно розробити методичні рекомендації до П(С)БО 21, які включатимуть чіткі пояснення, алгоритми та приклади практичного застосування. Це сприятиме спрощенню облікових процедур, підвищенню прозорості фінансової звітності та гармонізації національних стандартів із міжнародними.

Курсові різниці є невід'ємним елементом обліку операцій в іноземній валюті, особливо в умовах активної експортно-імпоротної діяльності. Ми пропонуємо класифікувати курсові різниці за трьома основними ознаками: залежно від статей балансу, виду діяльності та впливу на фінансовий результат. Такий підхід сприятиме більш чіткому структуруванню інформації про курсові різниці та дозволить краще оцінити їхній вплив на діяльність підприємства.

Курсові різниці від перерахунку монетарних статей балансу, пов'язаних із операційною діяльністю (грошові кошти в іноземній валюті, розрахунки з покупцями та постачальниками тощо), мають відображатися у складі інших операційних доходів або витрат. Це дозволяє співвідносити їх із поточною господарською діяльністю підприємства та враховувати їхній вплив при визначенні операційного прибутку.

Для курсових різниць, що виникають при перерахунку монетарних статей, пов'язаних з інвестиційною або фінансовою діяльністю (наприклад, валютні кредити, довгострокові фінансові зобов'язання), доцільно відображати їх у складі інших доходів або витрат. Це дозволяє виділити їх вплив на фінансовий результат окремо від основної діяльності підприємства.

Водночас аналіз відображення курсових різниць у бухгалтерському обліку показує, що однією з актуальних проблем є складність розрахунків курсових різниць при експортно-імпортних операціях. Використання рахунків доходів і витрат для обліку операційних та неопераційних курсових різниць створює певні труднощі у вивченні їхнього впливу на фінансові результати, оскільки обороти цих рахунків важко зіставити між собою.

Для спрощення облікових процедур і підвищення аналітичності звітності ми рекомендуємо створити окремі субрахунки для обліку курсових різниць, наприклад:

- субрахунки для операційних курсових різниць (з розподілом за типами статей, наприклад, грошові кошти, розрахунки з постачальниками, дебіторська заборгованість);
- субрахунки для неопераційних курсових різниць (інвестиційна та фінансова діяльність).

Такий підхід дозволить підприємствам більш чітко відстежувати вплив курсових різниць на окремі сегменти діяльності та фінансовий результат. Крім того, створення методичних рекомендацій щодо обліку курсових різниць з урахуванням запропонованої класифікації сприятиме зниженню складності розрахунків і полегшить складання фінансової звітності (рис 3.1).

Поточна практика використання рахунків 714, 744, 945 та 974 для обліку курсових різниць створює певні труднощі для бухгалтерів у визначенні впливу курсових різниць на фінансовий результат підприємства. Це обумовлено тим, що для отримання фінального результату необхідно окремо підраховувати обороти за кредитом рахунків 714 і 744, а також за дебетом рахунків 945 і 974. Така процедура є трудомісткою, особливо в умовах великої кількості операцій.

Для полегшення процесу аналізу та підвищення прозорості обліку курсових різниць доцільно вдосконалити систему обліку фінансових результатів. Пропонується до рахунку 795 («Фінансовий результат») відкрити два субрахунки:

- 7951 «Фінансовий результат від операційної курсової різниці»;
- 7952 «Фінансовий результат від неопераційної курсової різниці».

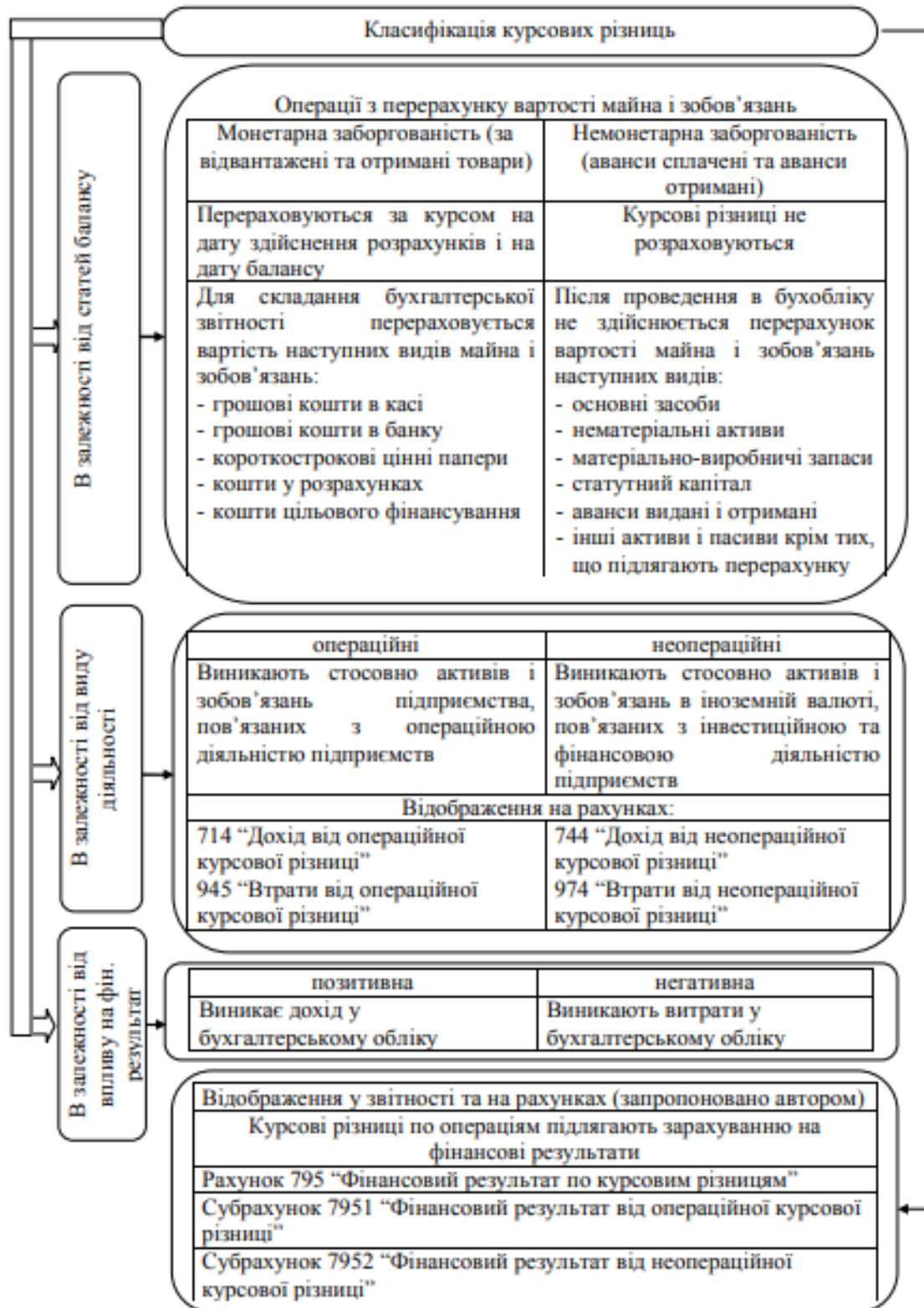

Рис. 3.1.Схема класифікації курсових різниць

Цей підхід дозволить розділити облік операційної та неопераційної курсової різниці, що значно спростить аналіз фінансових результатів.

Операційна курсова різниця стосуватиметься переоцінки грошових коштів, розрахунків із дебіторами та кредиторами, пов'язаних із поточною діяльністю. Неопераційна курсова різниця враховуватиме переоцінку валютних статей, пов'язаних із фінансовою та інвестиційною діяльністю, таких як кредити, позики або довгострокові зобов'язання.

Важливим аспектом є відповідність облікової інформації як вимогам чинних П(С)БО, так і податкового законодавства. Це потребує гармонізації підходів до обліку та оподаткування експортно-імпортних операцій. Комплексний підхід до планування всіх податкових зобов'язань дозволить уникнути дублювання даних, оптимізувати процес складання звітності та забезпечити точність розрахунків.

Запровадження субрахунків для деталізації фінансових результатів, а також інтеграція вимог П(С)БО та податкового законодавства в єдину облікову політику сприятимуть прозорості фінансової інформації та підвищенню ефективності управління експортно-імпортними операціями. Такий підхід дозволить підприємствам не лише забезпечити відповідність нормативним вимогам, а й отримати повноцінний інструмент для аналізу фінансових показників і прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Аналіз показав, що економічний зміст податків, таких як об'єкт оподаткування та податкова база, має вагомий вплив на порядок ведення бухгалтерського обліку експортно-імпортних операцій. Податкове законодавство визначає правила відображення податків на рахунках бухгалтерського обліку, задаючи певні рамки для облікової політики підприємства. Водночас існує зворотній зв'язок: бухгалтерський облік формує підґрунтя для розрахунку податків, впливаючи на порядок оподаткування експортних та імпортних операцій.

У міжнародній практиці виділяють дві основні системи взаємодії бухгалтерського і податкового обліку. Перша передбачає ведення податкового обліку окремо від бухгалтерського, коли для розрахунку податків формується

паралельна система облікових даних. Друга система базується на використанні даних бухгалтерського обліку для ведення податкового обліку, що є більш ефективним підходом, оскільки забезпечує зменшення адміністративного навантаження та спрощує процес звітності.

З огляду на це, доцільно визначити чітку облікову політику підприємства в сфері бухгалтерського та податкового обліку. Максимальне зближення цих двох видів обліку сприятиме підвищенню прозорості фінансових даних і зниженню ризиків, пов'язаних із недотриманням податкового законодавства. Наприклад, впровадження єдиних підходів до визначення об'єктів оподаткування, податкової бази та формування звітності дозволить уникнути розбіжностей між бухгалтерським і податковим обліком.

Гармонізація бухгалтерського обліку з податковим також є важливим етапом у стандартизації облікових систем відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). Одним із ключових завдань є ліквідація суттєвих розбіжностей у підходах до обліку податків, які впливають на експортно-імпорتنі операції. Це включає:

Уніфікацію правил визначення об'єктів оподаткування і податкової бази.

Забезпечення відповідності облікових даних вимогам податкового та бухгалтерського законодавства.

Впровадження прозорих механізмів відображення податкових зобов'язань у фінансовій звітності.

Максимальне зближення бухгалтерського та податкового обліку сприятиме підвищенню ефективності управління експортно-імпортними операціями, зменшенню витрат на ведення облікової роботи та формуванню більш якісної фінансової звітності. Це також полегшить підприємствам виконання податкових зобов'язань і забезпечить відповідність їхньої діяльності міжнародним стандартам. Таким чином, гармонізація цих систем обліку є

необхідним кроком для підвищення конкурентоспроможності українських підприємств у глобальному економічному середовищі.

3.2. Цифрові рішення для організації обліку експортно-імпортних операцій ТОВ «*** **»**

У сучасному динамічному бізнес-середовищі, де цифрові технології стрімко розвиваються і змінюють традиційні підходи до ведення бізнесу, підприємства, що прагнуть залишатися конкурентоспроможними та ефективними, мають активно впроваджувати інноваційні диджитал-рішення у свої операційні процеси. Застосування сучасних технологій дозволяє оптимізувати роботу, підвищувати продуктивність і створювати нові можливості для розвитку.

ТОВ «***** **», як один із провідних виробників на ринку металічної продукції, розуміє важливість цифрової трансформації і вже впроваджує технології, які допомагають оптимізувати витрати, підвищувати ефективність виробництва та покращувати якість обслуговування клієнтів. У сучасних умовах, коли потреби ринку змінюються дуже швидко, диджиталізація стає не просто перевагою, а необхідністю для виживання та розвитку підприємства.

Цифрові рішення є особливо важливими у таких напрямках, як управління персоналом та оптимізація операційної діяльності. Впровадження сучасних HRM-систем дозволяє автоматизувати процеси найму, адаптації та навчання персоналу, що сприяє підвищенню мотивації працівників і зниженню плинності кадрів. Системи управління персоналом дають змогу не лише відстежувати продуктивність працівників, але й створювати персоналізовані стратегії розвитку кожного співробітника, що значно підвищує загальну ефективність підприємства.

Операційна діяльність також отримує значні переваги завдяки впровадженню диджитал-рішень. Наприклад, автоматизація облікових і управлінських процесів дозволяє підприємству економити час і ресурси,

мінімізувати людський фактор і підвищувати точність даних. Використання ERP-систем сприяє інтеграції всіх бізнес-процесів, забезпечуючи прозорість та контроль на всіх етапах виробництва й реалізації продукції.

Застосування сучасних інструментів, таких як аналітичні системи на основі штучного інтелекту, дозволяє підприємству швидко реагувати на зміни в ринкових умовах, прогнозувати попит і оптимізувати логістичні процеси. Це особливо актуально для експортно-імпортних операцій, які вимагають точного планування і чіткого виконання.

Отже, цифрова трансформація є стратегічно важливим напрямком для ТОВ «***** **», який дозволяє підприємству зберігати свою конкурентоспроможність, оптимізувати процеси і відповідати викликам сучасного бізнесу. У подальшому розвиток цифрових технологій сприятиме не лише підвищенню ефективності роботи підприємства, а й зміцненню його позицій на міжнародному ринку.

Аналітики компанії вважають, що впровадження SAP може суттєво підвищити загальну ефективність бізнесу, збільшуючи її на 15-25%. Для ТОВ «***** **» такі інноваційні рішення стали б ключовими у підвищенні конкурентоспроможності та вдосконаленні операційних процесів. Зокрема, SAP забезпечує такі переваги:

- Зростання продуктивності персоналу. Впровадження SAP сприяє автоматизації рутинних операцій, покращує координацію робочих процесів та оптимізує документообіг. Це дозволяє менеджерам і технічним фахівцям підвищити продуктивність на 18-22%. Суттєво скорочується час на підготовку звітів, узгодження технічної документації та обмін даними між підрозділами, що забезпечує швидший і ефективніший обмін інформацією.
- Оптимізація управління трудовими ресурсами. Використання SAP дозволяє краще розподіляти робоче навантаження, впроваджувати автоматизований облік робочого часу та моніторити продуктивність

співробітників. Це дозволяє скоротити витрати на персонал на 12-15%, одночасно підвищуючи ефективність управління трудовими ресурсами.

- Покращення виробничого планування та логістики. Завдяки модулям SAP, які забезпечують управління запасами, виробничими потужностями та транспортом, час простоїв знижується на 8-10%. Точне прогнозування потреб, оптимізація графіків та зменшення непродуктивних втрат створюють можливість підвищити ефективність виробничих процесів.

- Розширення аналітичних можливостей. Інтегрована система збору й обробки даних у реальному часі забезпечує покращення прозорості бізнес-процесів на 25-30%. Це дає змогу оперативно отримувати точну інформацію з різних підрозділів компанії для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

- Підвищення контролю якості продукції. Використання модуля SAP Quality Management дозволяє відстежувати всі етапи виробничого циклу та забезпечувати дотримання встановлених стандартів якості. Це сприяє покращенню репутації компанії та задоволенню клієнтських потреб.

- Поглиблення співпраці з постачальниками та клієнтами. Інтеграція систем SAP з внутрішніми системами партнерів дозволяє покращити комунікацію та синхронізувати процеси, створюючи міцніші зв'язки з постачальниками та клієнтами. Це сприяє зменшенню витрат, прискоренню процесів постачання та підвищенню задоволеності партнерів.

Загалом, впровадження SAP є стратегічно важливим кроком для ТОВ «***** **», що дозволяє не лише оптимізувати ключові процеси, а й забезпечити стабільний розвиток компанії в умовах динамічного бізнес-середовища. Інтеграція таких сучасних інструментів у бізнес-модель підприємства сприяє підвищенню ефективності, якості продукції та покращенню конкурентних позицій на міжнародному ринку.

За оцінками керівництва ТОВ «***** **», впровадження SAP стало важливим чинником для підвищення ефективності зовнішньоекономічної

діяльності компанії. Зокрема, завдяки застосуванню цієї системи вдалося досягти суттєвих покращень у багатьох аспектах бізнес-процесів.

Скорочення часу обробки експортних замовлень на 18-22% стало можливим завдяки автоматизації документообігу, що дозволило значно прискорити обмін інформацією між підрозділами та зменшити затримки у виконанні операцій. Оптимізація маршрутів перевезення за допомогою SAP сприяла зменшенню логістичних витрат на міжнародні перевезення на 8-10%, що позитивно вплинуло на загальну собівартість продукції.

Крім того, точність планування експортних поставок зросла на 12-15%, що дозволило забезпечити своєчасність виконання замовлень та підвищити задоволеність клієнтів. Одним із ключових досягнень стало скорочення кількості помилок та порушень вимог при оформленні експортної документації на 27%. Це стало результатом інтеграції модулів SAP для контролю якості та відповідності процесів, що зменшило ризики фінансових санкцій та адміністративних ускладнень.

Загалом, впровадження SAP стало важливим фактором вдосконалення логістичних процесів, підвищення продуктивності працівників і забезпечення відповідності експортно-імпортних операцій вимогам міжнародних ринків. Це дозволило ТОВ «***** **» не лише покращити ефективність управління зовнішньоекономічною діяльністю, а й зміцнити свою конкурентну позицію в умовах динамічного ринкового середовища.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У кваліфікаційній роботі було всебічно досліджено організацію обліку експортно-імпортних операцій, проаналізовано сучасний стан бухгалтерського і податкового обліку, розглянуто ключові проблеми, а також запропоновано шляхи їх вирішення на прикладі діяльності ТОВ «***** **».

1. Дослідження підтвердило, що ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств безпосередньо залежить від правильної організації обліку. Бухгалтерський облік відіграє важливу роль у розрахунку податкових зобов'язань, визначенні курсових різниць та формуванні фінансових результатів. Однак виявлено, що існують значні проблеми, пов'язані з недосконалістю нормативного забезпечення, що ускладнює облік таких специфічних операцій.

2. Незважаючи на спроби зближення національних стандартів з міжнародними (МСФЗ), зберігаються значні розбіжності між бухгалтерським і податковим обліком. Це створює труднощі у відображенні експортно-імпортних операцій у фінансовій звітності та збільшує адміністративне навантаження на підприємства.

3. «***** **» вже впроваджує цифрові рішення, зокрема систему SAP, однак її функціонал орієнтований переважно на внутрішні процеси. Виявлено, що система не повністю відповідає потребам зовнішньоекономічної діяльності, зокрема взаємодії з іноземними контрагентами, автоматизації експортно-імпортних операцій та відстеження замовлень у реальному часі.

4. Облік курсових різниць залишається трудомістким через громіздкість розрахунків і складність аналізу їх впливу на фінансові результати. Запропоновано деталізувати облік за допомогою субрахунків, що дозволить чіткіше відображати фінансові результати від операційної та неопераційної діяльності.

5. Використання сучасних онлайн-платформ для управління логістикою, демонструє значні переваги в оптимізації транспортних процесів. Однак відсутність автоматизованих інструментів для взаємодії з міжнародними клієнтами (онлайн-каталоги, інтерактивні замовлення) уповільнює розвиток експортної діяльності.

Для покращення організації обліку експортно-імпортних операцій пропонується:

- розробити методичні рекомендації до П(С)БО 21 з детальним описом специфічних операцій;
- гармонізувати бухгалтерський і податковий облік для забезпечення прозорості фінансової звітності;
- впровадити цифрові платформи для автоматизації взаємодії з міжнародними клієнтами та покращення облікових процесів.

Таким чином, реалізація запропонованих заходів дозволить підприємствам не лише оптимізувати облік експортно-імпортних операцій, а й підвищити свою конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Вдосконалення облікових і логістичних процесів сприятиме формуванню прозорої, адаптивної і сучасної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочко О., Малецька О., Дранус Л. Парадигма конкурентоспроможності держави в умовах цифрової економіки. Аграрна економіка. 2022. Т. 15, № 1-2. С. 9-17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ae_2022_15_1-2_4
2. Войтенко А.С., Свічкарь С.Н. Особливості ведення обліку та складання бізнес – звітності в умовах воєнного стану. Управління змінами та інновації. Науково – практичний журнал. №5, 2023. С.48 – 53. URL: <http://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/issue/archive>
3. Господарський Кодекс України (зі змінами і доповненнями). URL: . <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#>
4. Гнатишин Л. Б., Прокопишин О. С., Малецька О. І. Модернізація системи оподаткування підприємств з урахуванням європейського досвіду. Ефективна економіка. 2020. № 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/72.pdf.
5. Гринів Л.В., Михайлів Г.В. Особливості ЗЕД підприємств України в умовах глобалізації та воєнного стану. Наукові інновації та передові технології. №14 (28), 2023. С.74- 84. URL: https://books.google.com.ua/books?id=qk_qEAAAQBAJ&pg=PA75&lpg=PA81&focus=viewport&dq
6. Жидовська Н., Прокопишин О., Малецька О. Особливості міжнародних вантажних перевезень та їх вплив на побудову обліку та контролю експортно-імпортних операцій. Аграрна економіка. 2022. Т. 15, № 3-4. С. 108-118.
7. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. – К. : ЦУЛ, 2012. – 368 с.
8. . Експорт та імпорт України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/eximp>

9. Імпорт та експорт України: вплив війни. URL: <https://youcontrol.com.ua/data-research/import-ta-eksport-ukrayiny/>
10. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>
11. Єлісеєва О.К., Байєр А.Г. Аналіз та облік експортно – імпорتنих операцій виробничо – торговельного підприємства. Управління змінами та інновації. Науково – практичний журнал. №1, 2021. С.42 – 47. URL: <http://cmi.politehnica.zp.ua/index.php/journal/issue/archive>
12. Кінзерська Н.В. Складові зовнішньоекономічної діяльності як об'єкти бухгалтерського обліку в умовах невизначеності зовнішнього середовища. Інвестиції: практика та досвід № 15-16. 2020. С.100 – 105. URL: www.nayka.com.ua
13. Колісниченко А.С. Організаційно-інституціональні аспекти обліку зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Ефективна економіка №2, 2020. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee>.
- 14.. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
15. Крупка Я.Д., Назарова І.Я. Облік міжнародних операцій: навчальний посібник. Тернопіль: «Крок», 2016. – 216 с. 87
16. Кудирко Л.П., Артамонова Г.В. Сучасні тренди розвитку міжнародної торгівлі України з країнами ЄС. Ефективна економіка. 2022. № 7. С. URL : <https://nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/9>
17. Ларін М. Абетка експортера. Практичний посібник. Центр підтримки експорту м. Запоріжжя. Запорізька торгово – промислова палата. 2011. С.66.

18. Лень В.С. Бухгалтерський облік в Україні: основи та практика: Начальний посібник / В.С. Лень, В.В. Гливенко – К.: Центр навчальної літератури, 2016. 556 с.
19. Лишиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік: навч. посіб. – Київ : Вид-во «Центр навчальної літератури», 2013. 524 с.
20. Малецька О.І. Взаємодія Рахункової палати України з іншими суб'єктами державного фінансового контролю. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2021. Вип. 17 (2). С. 46–56.
21. Малецька О.І., Ціцька Н.Є., Мирончук З.П. Цифрова трансмісія даних бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції "Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід" 2023 С.211-214. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/44061/1/materialy_conf_10_1_1_23-212-215.pdf
22. Малецька О. І., Хомяк О. Б. Податковий Due Diligence Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернетконференції, 19-21 березня 2019 р. Ч. 1. Львів: ЛНАУ, 2019. С.235-238.
- 23.. Моя Україна. Інтерактивний атлас. URL: http://db.ukrcensus.gov.ua/dw_atlas_2021/chapter_1_1.asp?lang=ua&id_ter=12
24. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_025#Text
26. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності", затверджене наказом Міністерства фінансів України №336/22868 від 28.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями) URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

27. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: навч. посіб./М. І. Бондар, Л.Г. Ловінська, Н. М. Лисенко та ін. ; за заг. ред. М. І. Бондаря, Н. М. Лисенко. – 2-ге вид., переробл. і допов. К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. 585 с.
28. Облік зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / за заг. ред. С.О. Кузнецова. Х.: Видавництво Іванченко І.С. 2019. 221 с. 88
29. Податковий кодекс України. Закон України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
30. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Наказ Міністерства фінансів України 24.05.1995. № 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> .
31. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навчальний посібник. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2021. 164 с. (Серія «Митна політика»). URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/4610/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%97%D0%95%D0%94%20.pdf>
32. Правове регулювання зовнішньоторговельної діяльності в умовах реалізації інтеграційних прагнень України: монографія / за ред. О.О. Ашуркова ; НАН України, Інститут економіко-правових досліджень. – Чернігів : Десна Поліграф, 2015. 392 с.
33. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р., № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
34. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування : Наказ Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. №291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

35. Про зовнішньоекономічну діяльність. Закон України № 959-XII від 16.04.1991 (зі змінами та доповненнями) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T095900>
36. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. Міністерство фінансів України. Наказ №88 від 24.05.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text>
37. Про валюту і валютні операції. Закон України. Пропозиції НБУ до обговорення. URL: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=53357806>
38. Савіна Н. Б., Бочко О. Ю., Малецька О. І. Аналіз експорту молочної продукції в контексті розширення умов євроінтеграції. Вісник Національного університету водного господарства (економічні науки). 2019. № 1. С. 59–66.
39. Танасієва М.М. Облік і оподаткування зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 100 с.
40. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності підприємства. Львів: ЛБІ НБУ, 2004.- 485с.
41. Україна в 2022 році експортувала майже 100 млн. тонн товарів. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=1487b1f5-eeb7-4946-b9c8-3370f20568a2&title=UkraineV2022>
42. Форми фінансової, податкової та статистичної звітності ТОВ «***** **» за 2021 – 2023рр.
43. Цивільний кодекс України. Закон України від 16 січня 2003 р. № 435- IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>